

Danske historikere i internationale fagbibliografier

En kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af dansk historieforsknings repræsentation i internationale fagbibliografier i tidsrummet 1977-1994¹

Af Erik Alstrup

I 1980 offentliggjorde danske historikere hen imod 40 monografier inden for fagets centrale områder. Herudover blev der udgivet en snes samleværker med to eller flere forfattere. I de følgende år voksede tallene; i 1984 blev der udgivet over 60 og i 1988 knap 80 monografier og samleværker²; i 1992 lå tallet på hen imod 70. Desuden blev der årligt udgivet et mindre antal kildeudgaver og referenceværker. I fagets fem centrale tidsskrifter offentliggjorde danske historikere i tidsrummet 1977-94 hvert år mellem 30 og 40 videnskabelige artikler³.

I runde tal kan den centrale, historiske litteratur således opgøres til 90 titler i 1980, 110 i 1984 og 120 i såvel 1988 som 1992. Litteraturen er i første række videnskabelig, men også oversigtlige fremstillinger, kildeudgaver, leksika og anden væsentlig registreringslitteratur indgår. En mindre, men i

øvrigt voksende gruppe af artiklerne i de fem tidsskrifter er faglige debatindlæg.

Den historiske litteratur udgivet i Danmark fortegnes systematisk i den danske nationalbibliografi og i Dansk Historisk Bibliografi⁴. Til og med beretningsåret 1974-75 udvalgte danske historikere blandt denne litteratur inden for redaktionelt meget snævert fastsatte rammer de væsentligste bidrag til registrering i International Bibliography of Historical Sciences, siden 1930 udgivet af International Committee of Historical Sciences. Herigennem har også den internationale historikerverden kunnet danne sig et overblik over den mest lødige del af dansk historisk litteratur. Siden 1977 har der imidlertid ikke fra dansk side været leveret bidrag til denne bibliografi. Andre veje har dog kunnet benyttes, når udenlandske historikere ville oriente-

re sig; et antal danske fagtidsskrifter er blevet indekseret i de forskellige typer af overordnede bibliografier, der siden midten af 1950'erne har gjort sig gældende inden for samfundsvidenskaberne og humanvidenskaberne. Blandt disse bibliografier er ud over International Bibliography of Historical Sciences (*IBHSc*) desuden Historical Abstracts (*HA*), America: History and Life (*AHL*), Social Sciences Citation Index (*SSCI*) og Arts & Humanities Citation Index (*AHS*) de mest centrale for faget historie.

1 Undersøgelsens mål og afgrænsning

Udenlandske historikere og andre interesserede forudsættes altså at kunne identificere væsentlig dansk historisk forskning gennem et antal bibliografiske baser. Set i et internationaliseringsperspektiv er det afgørende, om denne formidling er tilfredsstillende såvel for de forskere, der betjener sig af baserne, som for de forfattere, der leverer litteraturen. Det er på det konkrete plan formidlingens art og kvalitet, der undersøges i det følgende. På det overordnede plan diskuteres det, om undersøgelsens resultater giver anledning til ændringer i den måde, hvorpå den bibliografiske, internationale formidling af dansk historisk forskning finder sted. Undersøgelsen har altså et videre informationspolitisk sigte med overvejelserne over, hvorledes de bibliografiske data skal udvælges og leveres, og hvilke kriterier der skal lægges til grund for udvælgelsen, som væsentlige.

Undersøgelsen har således på det konkrete plan til formål at afgøre, om videnskabelig og oversigtlig litteratur skrevet og redigeret af danske historikere om dansk eller udenlandsk historie og trykt i Danmark registreres systematisk i de fagbibliografier, der er nævnt ovenfor⁵.

For *IBHSc* drejer det sig om at bedømme, hvorvidt den kvalitativt bedste litteratur er fortegnet, herunder om dels væsentlige kildeudgivelser som f.eks. Diplomatarium Danicum's enkelte bind, dels fagets centrale referencelitteratur som f.eks. 3. udgave af Dansk Biografisk Leksikon kan genfindes her. Det

gælder nemlig for *IBHSc*, at kun det udsnit af litteraturen, der i kraft af en faghistorisk vurdering bestemmes som af høj videnskabelig kvalitet, finder en plads dér. Hertil føjer sig dog også et antal oversigtlige titler, som formodes at have den internationale historikerverdens interesse. Relevante publikationsformer er monografier og samleværker samt bidrag til samleværker og periodica.

I *HA*, *AHL* og *SSCI* registreres den monografiske litteratur, samleværkerne og bidragene til samleværkerne kun i begrænset omfang; her fortegnes i første række artikler i periodica, for *HAs* og *AHLs* vedkommende med referater af artiklernes indhold, for *SSCI*'s vedkommende med angivelse af de litteratur- og andre kildehenvisninger, hvorved hver enkelt artikel er dokumenteret⁶. I *AHS*, der som *SSCI* er et citationsindex, fortegnes kun artikelstof. For *HA*, *AHL*, *SSCI* og *AHS* er det således målet at konstatere, hvilke danske historiske periodica der registreres, om de registrerede periodica er udvalgt efter et væsentlighedskriterium, og om registreringen af periodicaenes artikelstof er fuldstændig. Er registreringen selektiv, må det bedømmes, hvilke kriterier der kan have været styrende for udvælgelsen.

Undersøgelsens mål varierer altså i kraft af, at den ikke angår ligedannede størrelser. Hvor det med hensyn til *IBHSc* er et spørgsmål om kvalitativ selektion inden for samtlige publikationsformer og litteraturtyper, vedrører undersøgelsen i de fire andre tilfælde spørgsmålene om, hvorvidt de registrerede periodica hører til blandt dansk historieforskningens kernetidsskrifter, og hvorvidt registreringen af periodicaenes indhold er fuldstændig eller selektiv. I disse fire tilfælde er der således reelt alene repræsenteret én publikationsform, og der er kun tale om litteraturtyperne fremstillinger og bibliografier.

De fem bibliografier er ubestridt de mest centrale inden for hvert deres felt. Inden for faget historie er *IBHSc* således den eneste løbende bibliografi med så omfattende et antal titler vedrørende såvel forhistorisk og historisk tid som alle aspekter af faget

tillige med dets metodiske og historiografiske ballast. Da *IBHSc* også registrerer et udvalg af anmeldelser, hører den til i det bedre bibliografiske selskab, omend registreringen har været mindre systematisk siden midten af 1970'erne. Et alvorligere forhold er, at de enkelte beretningsår siden slutningen af 1970'erne er udkommet med voksende forsinkelse, der med udgivelsen af beretningsåret 1990 udgør 4 år.

Således forholder det sig angiveligt ikke med *HA*, hvorom det for de udenlandske historiske periodica kan konstateres, at artikelstoffet registreres med fra normalt et halvt til et helt års forsinkelse⁷. Med hensyn til *HAs* afgrænsning gælder, at der alene registreres litteratur, som angår tiden efter 1450, og at bidrag vedrørende USA's og Canadas historie udelades. Inden for denne afgrænsning er *HA* den bibliografi, man betjener sig af, når man søger litteratur om især den politiske, den økonomiske og den sociale historie i Europa, Afrika, Asien, Mellem- og Sydamerika.

AHL er relevant i forbindelse med studier af Nordamerikas historie siden slutningen af 1400-tallet og kan derfor synes mindre vedkommende her. Således forholder det sig imidlertid ikke; i *AHL* registreres nemlig også den litteratur, som angår USA's udenrigske engagement og interesser⁸. Der kan her forventes en vis arbejdsdeling mellem redaktionen af *HA* og redaktionen af *AHL*; overordnede bidrag vedrørende internationale relationers historie registreres i *HA* og oftest også i *AHL*, når der er tale om tiden efter første verdenskrig, mens bidrag med samme emnekreds, men med USA i en mere eller mindre fremtrædende rolle må forventes registreret i *AHL*. Da også danske historikere gør sig gældende ved studiet af denne emnekreds, er det rimeligt at undersøge, hvorvidt *AHL* som den bibliografi, der her er den mest centrale, tilgodeser sådanne danske bidrag.

SSCI er den samfundsfaglige bibliografi, som registrerer tidsskrifter inden for en bredere vifte af socialvidenskabelige fag end nogen anden bibliografi⁹. Foruden bl.a. økonomiske, politologiske og

sociologiske periodica indgår også arkæologiske og historiske tidsskrifter i det bibliografiske grundlag, der som for *HAs* vedkommende er uden bibliografisk-geografisk og sproglig afgrænsning, omend med hovedvægten på engelsksprogede, især amerikanske periodica. Til forskel fra *HA* og *AHL* registreres i *SSCI* anmeldelser. I kraft af registreringen af den litteratur, der anføres som dokumentation ved enhver artikel - også anmeldelser - har *SSCI* spillet en væsentlig rolle i forbindelse med citationsanalyser.

AHS er for de humanistiske fag, hvad *SSCI* er for samfundsvidenskaberne¹⁰. Her fortegnes artikelstoffet i bl.a. musikvidenskabelige, sprogvidenskabelige, arkæologiske og historiske periodica efter de retningslinier, der gælder for *SSCI* og med de samme konsekvenser som dér; også *AHS* er i udvalget af de periodica, som registreres, præget af sin amerikanske oprindelse.

Undersøgelsen angår litteratur om historiefagets centrale områder med især den politiske, den sociale og den økonomiske historie som tyngdepunktet. Denne sagligt-egnede afgrænsning har kun betydning for repræsentativiteten af de iagttagelser i *HA*, *AHL* og *AHS*, som gælder monografier og samleværker; her bygger iagttagelserne alene på stikprøver ud fra en litteraturmasse, som ikke omfatter alle aspekter af historien¹¹. Med hensyn til artikelstoffet er undersøgelsen lagt således til rette, at i alt syv periodica er blevet analyseret fuldt ud og sammenholdt med de fem bibliografier. Der er altså ikke tvivl om, at resultaterne er endegyldige for det tidsrum og for de periodica, undersøgelsen har omfattet. Tidsrummet er blevet afgrænset til årene 1977-94. Grænsen for undersøgelsen af *IBHSc* ligger dog ved 1991, da beretningsåret 1990 ved afslutningen af undersøgelsen i juni 1995 var det senest udkomne bind. Med hensyn til forfatterens nationalitet og litteraturens sprog har kriterierne været, at litteraturen skulle være skrevet af historikere med bopæl i Danmark og trykt i Danmark. For *IBHScs* vedkommende er det dog også undersøgt, hvilke afhandlinger forfattet af danske historikere, men offentliggjort i udlandet der er fortegnet.

Som danske historikere er ved registreringen af artikelstoffet i de syv tidsskrifter regnet en større gruppe end den, som består af universitetsuddannede historikere. I flere af de danske historiske periodica offentliggør f.eks. økonomer, sociologer og politologer bidrag om dansk og udenlandsk historie; i andre tilfælde er der tale om lærere ved seminarier og gymnasier. Det er her valgt at lade undersøgelsen omfatte også disse forfattere, således som heller ikke fagbibliografierne ser bort fra deres bidrag. Det er litteraturens genstand, som er kriteriet for registreringen, ikke forfatterens uddannelse.

Begreberne videnskabelig og oversigtlig litteratur er ikke entydige, og vurderingen af litteraturens karakter beror til en vis grad på et skøn. Som påpeget nedenfor i sammenfatningen, spiller kategoriseringen af litteraturen næppe en rolle ved registreringen af dansk historieskrivning i de fem bibliografier.

I litteraturen om bibliografiske baser fremhæves det ofte, at registreringen her finder sted langt hurtigere, end når der er tale om fastformsbibliografierne. Opfattelsen er måske korrekt i forhold til de fire baser, der undersøges i det følgende. Der er forskel; *HA*, *AHL*, *SSCI* og *AHS* leveres i fastformsversioner tre gange årligt - men de elektroniske versioner, der i øvrigt svarer til fastformsudgaverne, opdateres for *AHSs* og *SSCI*s vedkommende angiveligt hver uge, for *HAs* og *AHL*s vedkommende med tidsintervaller på fra to til tre måneder.

Selv om de fire bibliografier udgives meget stabilt, er der ingen sikkerhed for, at de holder trit med udgivelsen af de enkelte periodica. Det undersøges her, hvor omfattende den forsinkelse er, der altid må regnes med i bibliografisk registrering.

Registreringstakten er bl.a. bestemt af, om der ud over de rene bibliografiske data også er oplysninger om indholdet af de enkelte tekster, og om der gennem sagregistre er adgang til titler og indhold. *HA* og *AHL* rummer sådanne elementer i form af dels kortfattede referater, dels kontrollerede emneord. Referaterne udarbejdes af et antal medarbejde-

re, referenter, hvis opgave det også er at vælge relevante emneord. Flere eller færre referenter kan antages at påvirke registreringstakten.

I undersøgelsen indgår en opgørelse af, hvor mange referenter der er knyttet til registreringen i *HA* af de periodica, som er blevet præsenteret ovenfor. Målet er at afgøre, om der kan konstateres en sammenhæng mellem registreringstakt og antal referenter ved det enkelte tidsskrift.

Undersøgelsen omfatter derimod ikke en analyse af, om de bibliografiske data er korrekt registreret, om referaterne er fyldestgørende, og om de kontrollerede emneord i tilstrækkelig grad giver adgang til data og referater. Heller ikke referenternes uddannelse, lokalisering og eventuelle faghistoriske specialer er undersøgt. Alle disse forhold er det naturligvis relevant at belyse, ikke mindst referaternes grad af pålidelighed. Imidlertid nødvendiggør undersøgelsen af blot et udsnit af referaterne, at de danske tekster skal læses igennem og derefter sammenholdes med referaterne; arbejdet hermed ville være ganske ressourcekrævende. Og med hensyn til referenternes uddannelsesmæssige og institutionelle vilkår kan der ganske vist hentes oplysninger i de trykte udgaver af de fire internationale bibliografier om lokaliseringen; men uddannelse og ansættelsessted er ikke konsekvent angivet. Selv om det er muligt at identificere nogle af referenterne på anden vis, ville der dog være et forholdsvist stort antal, hvorom der kun ville kunne skaffes oplysninger ved direkte henvendelse. Også her ville tidsforbruget være betragteligt.

På det overordnede plan rummer artiklen et bidrag til de informationspolitiske overvejelser over, hvorledes dansk forskningsformidling for et internationalt publikum bør organiseres, når der er tale om faget historie.

Det er i de fleste tilfælde de internationale bibliografiske redaktioner og databaseværter, som er ansvarlige for udvælgelsen og registreringen af dansk forskningslitteratur; danske faglige informationspolitiske interesser tilgodeses altså ikke nød-

vendigvis. Det er da også for nylig blevet gjort gældende, at dansk humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning ikke nyder fuld opmærksomhed i udlandet. Kun ved ændringer i den hidtidige opgave- og ansvarsfordeling kan der rådes bod herpå, hedder det. Det anbefales da, at der fra dansk side med de internationale redaktioner aftales systematiske leverancer af dels bibliografiske data for den væsentligste del af litteraturen, dels referater af denne litteratur. Det foreslås samtidig, at den nationale fagbibliografiske indsats styrkes væsentligt, således at resultatet heraf kan nyttiggøres i forhold til de udenlandske bibliografier¹². Det centrale er altså, at det er danske forskere, som skal være ansvarlige for leveringen af de relevante data, at udvælgelse og registrering skal effektiviseres, og at leverancerne skal omfatte den litteratur, som ud fra kvalitative kriterier bør være tilgængelig for det udenlandske forskermiljø.

Det er dette tema, som drøftes ved afslutningen af artiklen. Ud fra undersøgelsens resultater tages der stilling til, om anbefalingerne bør følges.

2 Undersøgelsens tilrettelæggelse

I undersøgelsens første fase er det søgt konstateret, hvilke periodica de fem bibliografier inddrager som deres grundlag. For *HAs*, *AHLs*, *SSCIs* og *AHSs* vedkommende kunne sammensætningen af dette grundlag fastslås uden vanskelighed. For *IBHScs* vedkommende viste den senest publicerede fortegnelse af gennemgåede periodica sig at være trykt så langt tilbage som i beretningsåret 1967¹³. Det har altså ikke for tidsrummet 1977-90 kunnet konstateres, hvilke danske historiske periodica der måtte forventes at ligge til grund for registreringen af artikler i *IBHSc*. Med hensyn til monografierne og samleværkerne var det nødvendigt at gennemføre den ovenfor i note 3 nævnte analyse af Dansk Bogfortegnelses gruppe 30-33 og gruppe 90-99, suppleret med anmeldelsektionerne i *Historisk Tidsskrift* og *Historie. Jyske Samlinger*. I kraft heraf opbyggedes der lister over dels den videnskabelige og oversigtlige monografi- og samleværkslitte-

ratur, dels kilde- og registreringslitteraturen udgivet i årene 1977-94.

Undersøgelsens anden fase bestod i en registrering af relevante dele af artikelstoffet i kernetidsskrifterne *Historisk Tidsskrift* og *Historie. Jyske Samlinger* samt *Fortid og Nutid*. Som dansk historieforskning vindue ud mod den internationale omverden blev desuden *Scandinavian Journal of History* gennemgået for danske bidrag. Hertil blev som et eksempel på et sagligt-ennemæssigt afgrænset og engelsksproget tidsskrift føjet *Scandinavian Economic History Review*. Som et eksempel på et sagligt og kronologisk specialiseret tidsskrift med hovedvægten på tiden efter 1870 blev valgt *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie*, og som et eksempel på et sagligt specialiseret tidsskrift blev *Arkiv* inddraget. Som relevante dele af disse syv tidsskrifters artikelmasse blev udskilt de videnskabelige og oversigtlige afhandlinger, ligesom også nekrologer samt løbende eller retrospektive bibliografier blev registreret. Derimod blev artiklerne i anmeldelsektionerne, foreningsmeddelelserstoffet og de redaktionelle forord, der undertiden optræder i bl.a. *Scandinavian Journal of History*, ladt ude af betragtning. Også bidrag skrevet af udenlandske historikere blev holdt udenfor. Hvor den arkæologiske litteratur om dansk og udenlandsk forhistorie, vikingetid og ældre middelalder ikke er relevant i forhold til *HA*, er det for *IBHSc*, *AHSs* og *SSCIs* vedkommende derimod blevet undersøgt, om denne litteratur og den arkæologisk-historiske litteratur om den klassiske oldtid er registreret. Danske arkæologiske bidrag om den sene middelalder og de efterfølgende historiske perioder indgår ubeskåret i undersøgelsen af de fem bibliografier.

Hverken periodica eller bibliografier er uforanderlige størrelser. I løbet af 1970'erne udvidede nogle af de historiske tidsskrifter deres rammer ved bl.a. at optage indlæg, som officielle opponenter ved disputatshandlinger leverer; undertiden offentliggøres også indlæg, der leveres af en eller flere blandt de tilhørere, som overværer disputatshandlingen, de såkaldte oppositionsindlæg ex auditoria.

Disse trykte indlæg er anmeldelser og er derfor i en periode ikke blevet registreret i de enkelte bibliografier. Fra midten af 1980'erne ændres imidlertid den redaktionelle linie i *HA*, og indlæggene fortegnes.

Der er i undersøgelsen taget hensyn hertil. Først når det kan konstateres, at oppositionsindlæg ved disputatshandlinger registreres, indgår de i undersøgelsen.

Det er dog ikke ligegyldigt, i hvilken sektion disse oppositionsindlæg offentliggøres i de enkelte periodica. I *Historie. Jyske Samlinger* placeres indlæggene i en særlig afdeling under overskriften »disputatsoppositioner«, mens de i *Historisk Tidsskrift* placeres i den egentlige anmeldelsektion. Ændringen i den redaktionelle linie i *HA* gælder kun i det førstnævnte tilfælde, ikke i det sidstnævnte. Oppositionsindlæg indgår altså ikke i undersøgelsen af registreringer i *HA* af *Historisk Tidsskrift*.

Også rammerne for afhandlingslitteraturen i tidsskrifterne har ændret sig. Hvor nogle afhandlinger i *Historisk Tidsskrift* siden 1930'erne er blevet offentliggjort under forskellige overskrifter som f.eks. »småstykker« og »oversigter«, er stoffet i hovedparten af de øvrige periodica typisk blevet præsenteret under ét som afhandlinger. I *Historie. Jyske Samlinger* er der således tre hovedafdelinger i de enkelte bind med »afhandlinger« som den første, »anmeldelser« som den anden og »litteraturnyt« som den tredje; fra 1988 tilføjes imidlertid en ny afdeling med overskriften »debat«, hvis sigte i nogle tilfælde er at stimulere den videnskabelige proces; og i 1990 og 1991 udbygges rækken af afdelinger med henholdsvis »historiske essays« og »kommentarer«.

Som i forbindelse med oppositionsindlæggene er det vurderet, om artikelstoffet i disse varierende afdelinger kan tænkes at være udeladt af redaktionelle grunde.

Undersøgelsens tredje fase indebar, at de resultater, som var blevet indvundet i anden fase, blev kon-

fronteret med de fem bibliografiers registreringer. For *IBHScs* vedkommende gennemførtes denne fase ved hjælp af dels forfatter-, dels stednavneregistret; desuden blev der foretaget et antal sagligt-systematiske stikprøver på grundlag af de enkelte binds indholdsfortegnelser. For *HAs*, *AHLs*, *SSCIs* og *AHSs* vedkommende blev de lister over artikelsstoffet i de syv tidsskrifter, der er omtalt ovenfor, sammenholdt med udskrifter af de registreringer, som var blevet fundet i de fire bibliografier; når det altså var konstateret, at f.eks. *Scandinavian Journal of History* er indekseret i *HA*, *AHL* og *AHS*, blev disse bibliografiers registreringer af artikelsstoffet i dette tidsskrift jævnført med den relevante liste. Herudover er det som tidligere anført undersøgt, om monografier og samleværker af dansk proveniens registreres i *HA* og *SSCI*⁴. Resultaterne af denne undersøgelse drøftes ikke yderligere i det følgende; når det huskes, hvilket grundlag f.eks. *HA* anvender for at fange monografier og samleværker, kan det ikke undre, at den danske historiske litteratur kun undtagelsesvis optræder dér.

Der er ved konfrontationen blevet taget hensyn til, at litteratur altid bibliografisk registreres med større eller mindre forsinkelse. Konfrontationen gennemføres således blot for tidsrummet 1977-92.

I undersøgelsens fjerde fase er yderligere et antal danske periodica blevet inddraget. Der har her ikke været tale om en systematisk gennemgang med registrering af det relevante artikelstof som mål; det er kun blevet undersøgt, om disse periodica indgår i grundlaget for *HA*, *AHL*, *AHS* og *SSCI*, og i hvilket tidsrum de optræder dér. Hensigten har altså været at få et videre billede af dansk historisk skrivningsrepræsentation i de fire bibliografier, end blot de syv systematisk registrerede periodica ville give.

Den mere begrænsede undersøgelse omfattede i alt fem periodica, som efter deres indhold kan forventes at blive registreret i *HA*, eventuelt også i *AHS* og *SSCI*, mens *AHL* næppe kommer på tale. Tidsskriftet *Bol* og *By* rummer væsentlige bidrag til dansk landbrugs- og landbohistorie siden middelalderen, *Erhvervshistorisk Årbog* er central for studierne.

et af håndværkets, industriens og handelens historie især i 1800-tallet, og *Årbog for Dansk Skolehistorie/Uddannelseshistorie* spiller en tilsvarende rolle for studiet af folkeskolens, i mindre grad den sekundære og tertiære uddannelses historie. Den engelsksprogede årbog *Mediaeval Scandinavia* med dens interesse for alle aspekter af middelalderens historie i Nordeuropa kan som de to engelsksprogede tidsskrifter, der er blevet gennemgået systematisk, være at finde i bibliografierne. Mindre sandsynligt er *Personalthistorisk Tidsskrift* med dets orientering mod bestemte danske slægters eller personers historie optaget dér.

Andre periodica kunne gøre krav på opmærksomhed, således f.eks. *Folk og Kultur*, som bringer afhandlinger om dansk folkløst og etnologisk forskning¹⁵. De samfundsvidenskabelige tidsskrifter *Økonomi og Politik* og *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bringer en del samtidshistoriske afhandlinger, men kan ikke regnes som historiske periodica¹⁶.

I undersøgelsens femte fase er registreringstakten og referentkorpsets fordeling på de indekserede periodica i *HA* blevet analyseret.

3 Undersøgelsens resultater

Til indledning redegøres der for, hvilke historiske periodica der registreres i *HA*, *AHL*, *AHS* og *SSCI*, og det drøftes, om udvalget af periodica er mere eller mindre centralt. Derefter redegøres der for registreringens omfang, hvorefter karakteren af registreringen i *IBHSc* og *HA* vurderes særskilt; i vurderingen af *HA* indgår også bedømmelsen af, hvad der fortegnes i *AHL*. Desuden fremlægges de resultater, som vedrører registreringstakten, og de data, som angår referentkredsen i *HA*.

Afsnittet er altså disponeret med først en kvalitativ bestemmelse af, hvilke periodica der indekseres, derefter en kvantitativ bestemmelse af indekseringens omfang, en kvalitativ bestemmelse af de titler, der er registreret i forhold til de titler, som er udeladt, en kvantitativ analyse af, hvor mange år der

går fra udgivelse til registrering, og endelig en kvantitativ bestemmelse af referentkredsens fordeling på de indekserede periodica i *HA*.

Der afsluttes med en sammenfattende bedømmelse af dansk historieforskningens repræsentation i de internationale fagbibliografier. Det er i den forbindelse, at det diskuteres, om den måde, hvorpå udvælgelsen og registreringen er tilrettelagt, er hensigtsmæssig.

3.1 Periodicagrundlaget

I figur 1 er fortegnet titlerne på 13 danske periodica. I 1983 ændrede *Årbog for Dansk Skolehistorie* titel til *Uddannelseshistorie*. Figuren omfatter altså 12 forskellige periodica.

Figur 1
Danske historiske tidsskrifters
repræsentation i HA, AHL, SSCI og AHS¹⁷

	HA	AHL	SSCI	AHS
* <i>Arkiv</i> 1966-	1972-			
<i>Bol og By</i> ¹⁸ 1956-				
<i>Erhvervshistorisk Årbog</i> 1949-				
* <i>Fortid og Nutid</i> 1914-	1968-77			
* <i>Historie. Jyske Samlinger</i> ¹⁹ 1866-	1966-			
* <i>Historisk Tidsskrift</i> 1839-	1966-	1961-		
<i>Mediaeval Scandinavia</i> 1968-				
<i>Personalthistorisk Tidsskrift</i> 1880-				
* <i>Scandinavian Economic History Review</i> 1953-	1971-	1956- ²⁰		
* <i>Scandinavian Journal of History</i> 1976-	1976-	1978-	1993-	1980-
<i>Uddannelseshistorie</i> ²¹ 1984-				
* <i>Årbog for Arbejderbevægelsens Historie</i> ²² 1971-(1994)	1977-	1977-		
<i>Årbog for Dansk Skolehistorie</i> ²³ 1967-(1983)				

Det er for de 12 periodica undersøgt, om de registreres i de fire fagbibliografier, og i givet fald hvornår registreringen påbegyndes og eventuelt afsluttes. Undersøgelsen gælder kun de elektroniske versioner, dvs. for *HA* siden 1973, for *AHL* siden 1964, for *SSCI* siden 1972 og for *AHS* siden 1980. Årstallene i højre side af figuren repræsenterer den første registrering af det givne periodicum, men siger intet om mængden af fund. For *Historisk Tidsskrift* gælder det f.eks., at der i tidsrummet 1966-77 er fundet 18 registreringer i *HA*, i tidsrummet 1961-77 tre registreringer i *AHL*. Der er altså i disse, men i øvrigt også i flere andre tilfælde blevet lagt titler ind i baserne, som er trykt forud for de år, hvor den elektroniske registrering officielt påbegyndes.

Det er ikke overraskende, at to af de tre engelsksprogede periodica nyder særlig bevågenhed, *Scandinavian Journal of History* endda i alle fire bibliografier; staben af referencer hører med få undtagel-

ser hjemme i USA. Som det ses, er dog *Scandinavian Economic History Review* kun på gæstevisit i *AHL*. Langt mere stabil er *Scandinavian Journal of History*. Årbogen *Mediaeval Scandinavia* kunne også have fundet sin plads her, i det mindste i *SSCI* og *AHS*, hvor der i modsætning til *HA* ikke er historisk-kronologiske grænser for registreringen; ligger end grænsen i *HA* ved år 1450, er der dog i *Mediaeval Scandinavia* en del afhandlinger, som beskæftiger sig med tiden herefter og indtil reformationstiden. Men ingen af bibliografierne er opmærksomme på dette tidsskrift, selv om forfatterkredsen tæller bl.a. engelske, tyske og norske historikere.

Kernetidsskrifterne *Historisk Tidsskrift* og *Historie. Jyske Samlinger* er repræsenteret fra midten af 1960erne. Derimod falder det i øjnene, at *Fortid og Nutid*, der siden midten af 1970erne har tilhørt gruppen af kernetidsskrifter, kun har fundet vej til *HA* i tiåret 1968-7724.

Blandt de sagligt-egnemæssigt afgrænsede periodica er det bemærkelsesværdigt, at *Arkiv og Årbog for Arbejderbevægelsens Historie*²⁵ indgår i grundlaget for *HA* og *AHL*, mens hverken *Bol og By*, *Erhvervshistorisk Årbog*, *Årbog for Dansk Skolehistorie/Uddannelseshistorie* eller *Personalhistorisk Tidsskrift* har påkaldt sig interesse.

Periodicagrundlaget for de fire bibliografier er ikke tilfredsstillende. Det er især problematisk, at *Fortid og Nutid* ganske mangler, og at kun *Scandinavian Journal of History* kendes af alle fire. Endvidere er udvalget af specialiserede periodica ikke afbalanceret. Det er naturligvis udmærket, at *Arkiv og Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* er tilgodeset, men de øvrige specialiserede periodica savnes. Da arbejderhistorien desuden er sær lig stærkt repræsenteret, er billedet af dansk historisk skrivning noget fortegnat, når man alene støtter sig på de fire bibliografier. I kraft af landbosamfundets centrale placering i dansk historie er det især pro-

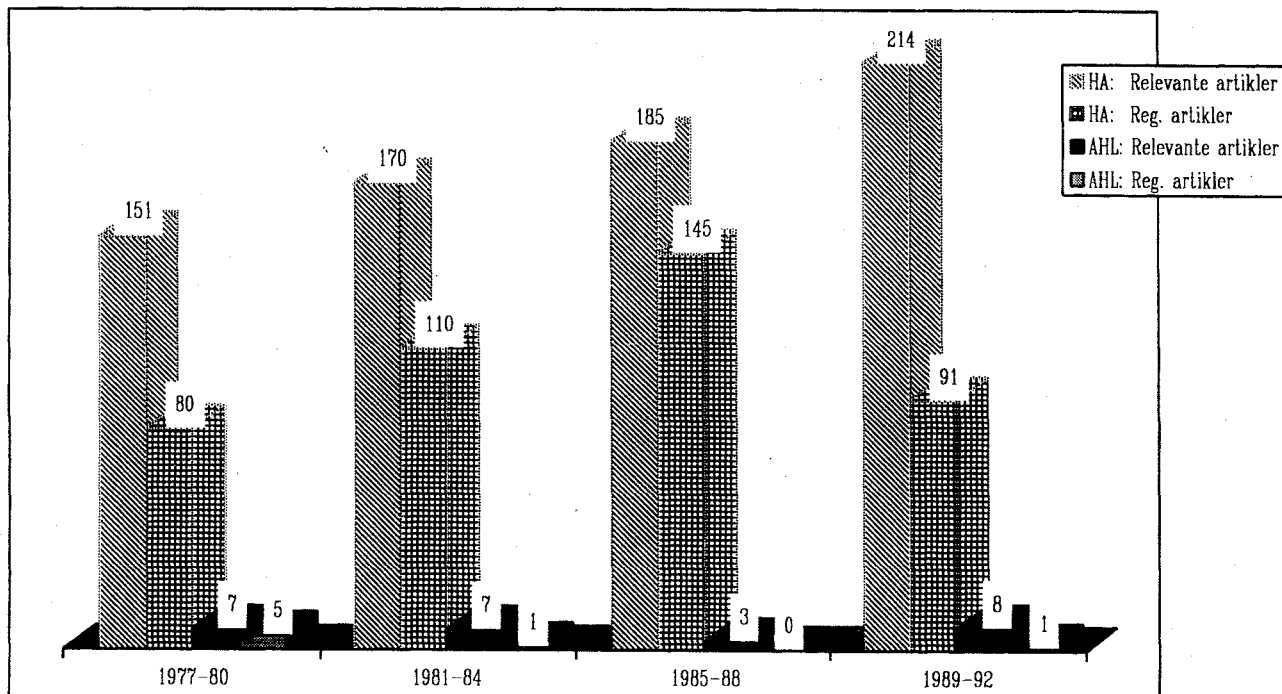
blematisk, at *HA* ikke er opmærksom på *Bol og By*.

3.2 Registreringens omfang

I de syv periodica, der er gennemgået systematisk, er offentliggjort 750 bidrag, som er relevante i forhold til *HA* og *AHL*. Lidt under 58% af disse bidrag (434) er registreret.

I figur 2 er spredningen i registreringen på bibliografi over firårige perioder angivet. Som det fremgår, er registreringsomfang for *HAs* vedkommende i perioden 1985-88 den mest tilfredsstillende med en repræsentation på lidt over 78%. Svagere står de to forudgående perioder, men svagest perioden 1989-92, hvor afstanden mellem relevante bidrag og registrerede bidrag er betydelig; kun hen imod 43% af bidragene kan findes. Registreringen i *AHL* er ikke på noget tidspunkt fuldstændig, men mest begrænset i årene omkring 1990.

Figur 2
Syv udvalgte periodica 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

Bag disse talstørrelser gemmer sig betydelige kvantitative forskelle i registreringen af de enkelte periodica. Figurerne 3-8 illustrerer disse forskelle. *Fortid og Nutid* glider som allerede nævnt efter 1977 uden for både *HA* og *AHL* og præsenteres derfor ikke. Med sine i alt 130 relevante artikler over tidsrummet 1977-92 indgår tidsskriftet med lidt over 17% af det samlede antal artikler på 750, som undersøgelsen omfatter. Ses der bort fra *Fortid og Nutid*, ligger repræsentationen for de øvrige periodica på 70%.

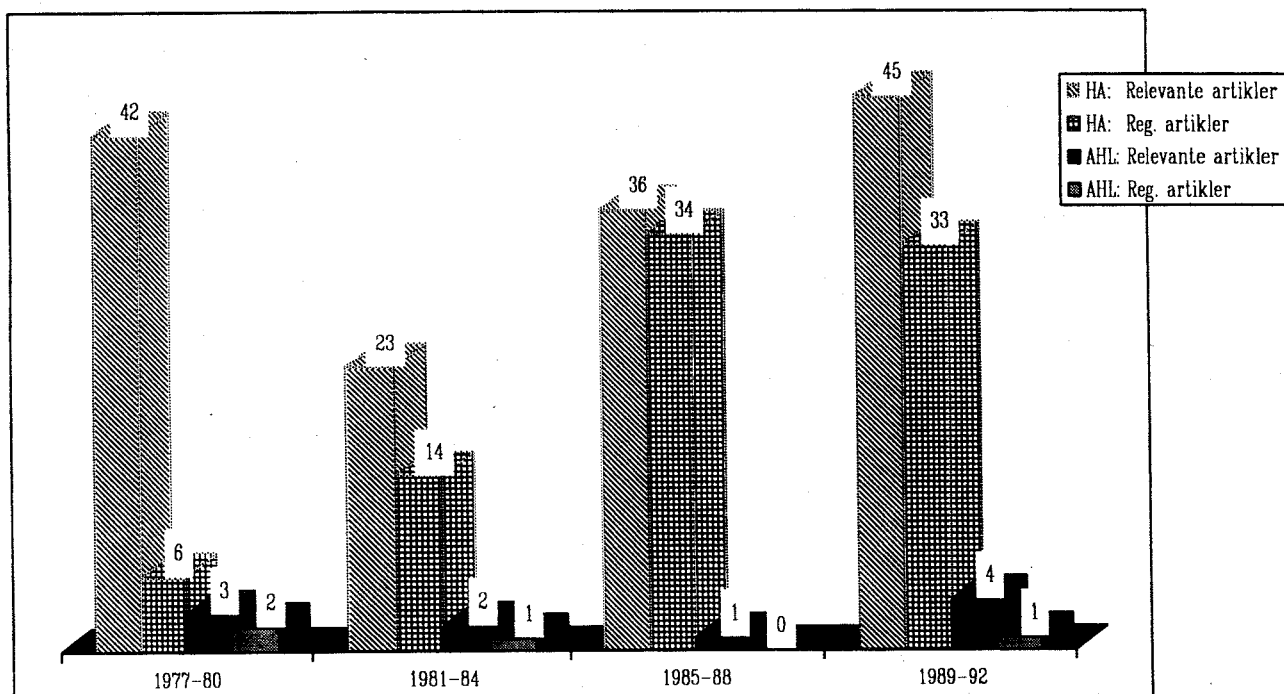
Med 146 relevante bidrag er *Historisk Tidsskrift* for årene 1977-92 repræsenteret med 87 registreringer i *HA*, svarende til hen imod 60%. Repræsentationen ligger altså tæt på den gennemsnitlige procent for alle syv periodica over hele det undersøgte tidsrum. Men registreringen i den første fireårige periode er særdeles problematisk; kun 14% af artikelmassen har fundet vej til *HA*. Bedre end gennem-

snittet for alle syv periodica er repræsentationen for perioden 1985-88 med over 94%, og heller ikke perioden 1989-92 er så svagt tilgodeset som for de syv periodica tilsammen; over 73% af artiklerne kan genfindes. Medregnes anmeldelserne af disputatser, falder repræsentationsprocenterne, for perioden 1985-88 således fra 94% til 72%.

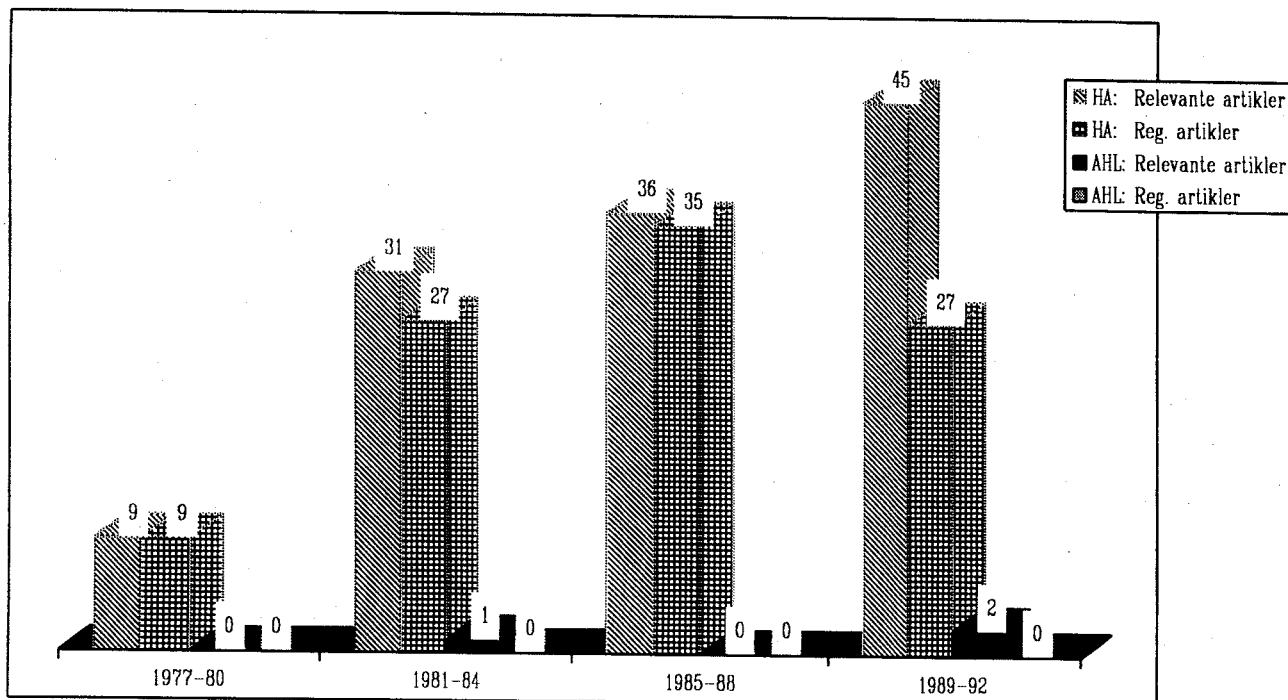
10 artikler er relevante i forhold til *AHL*; 40% heraf er registreret.

Også *Historie. Jyske Samlinger* er ganske pænt repræsenteret i *HA*. Perioderne 1977-80 og 1985-88 er fuldt ud registreret, mens fire bidrag savnes i perioden 1981-84. Registreringen for årene 1989-92 er behersket; kun 60% af de relevante artikler er tilgodeset. Der kan her være tale om forsinkelser -i årgang 1992-93 er der af 22 relevante bidrag endnu kun registreret fire. Som helhed er *Historie. Jyske Samlinger* det bedst registrerede af de danskspro-

Figur 3
Historisk Tidsskrift 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

Figur 4
Historie. Jyske Samlinger 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

gede periodica - knap 79% af artikelmassen kan genfindes.

AHL kender ikke tidsskriftet, som dog heller ikke bringer mange artikler af interesse for dén bibliografi.

Det kan forventes, at registreringen af de to engelsksprogede periodica *Scandinavian Journal of History* og *Scandinavian Economic History Review* er mere tilfredsstillende netop i kraft af sproget. Dén forventning skuffes ikke, således som det fremgår af figur 5 og figur 6.

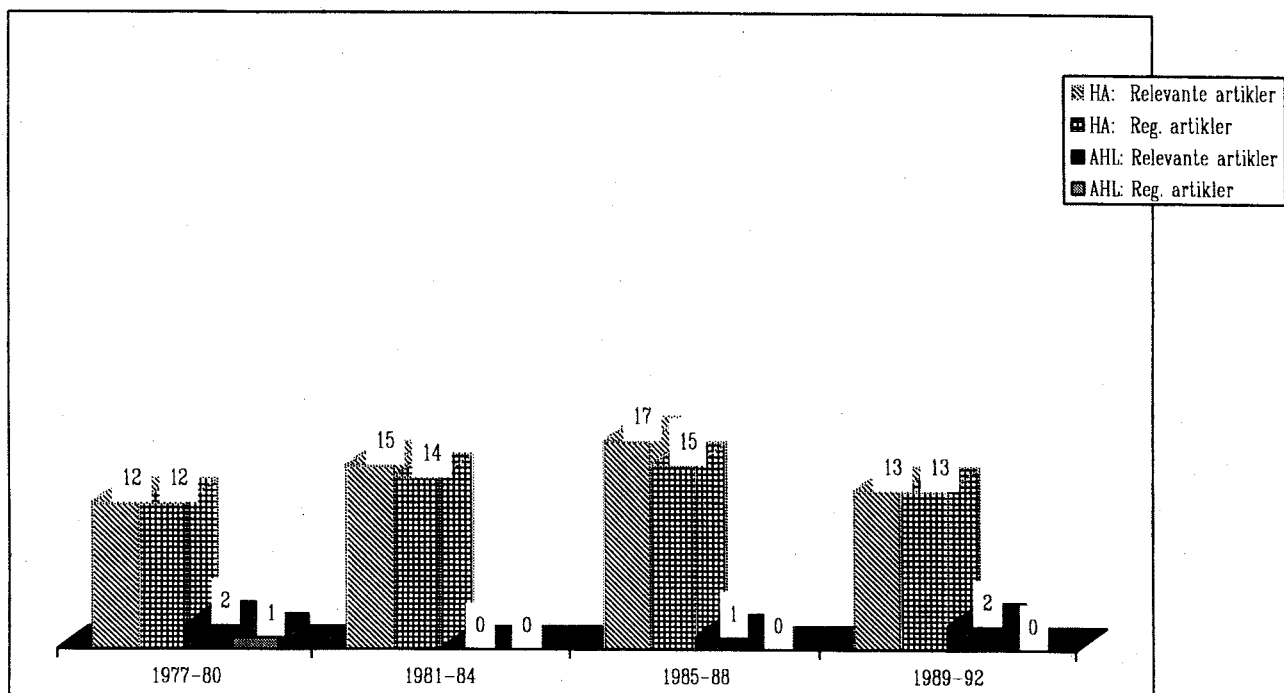
Danske historikere bidrager ikke med noget stort antal artikler til hverken den ene eller den anden af de to tidsskrifter. Men bidragene har især i *Scandinavian Journal of History* karakter af at være dansk forskningsformidling til et internationalt historikerpublikum; ganske mange resultater af undersøgelser, som i monografiform foreligger på

dansk, lægges her frem. Også *Scandinavian Economic History Review* tjener til en vis grad det samme mål. Det er derfor af særlig betydning, at indholdet af disse to tidsskrifter registreres.

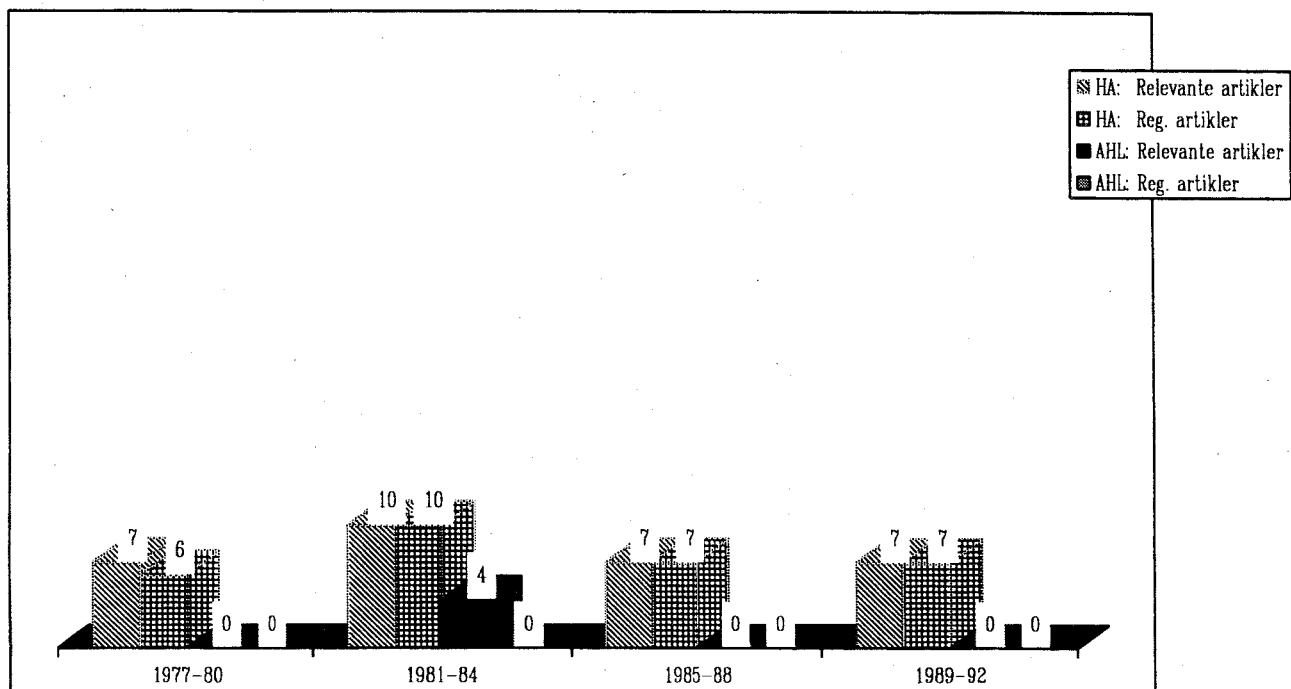
Og registreret bliver indholdet. I begge tilfælde gælder det, at registreringen er noget nær fuldstændig. Næsten 95% af artikelmassen i *Scandinavian Journal of History* optræder i HA og knap 97% for *Scandinavian Economic History Review*. Det er bemærkelsesværdigt, at registreringen er mere ajour end for de dansksprogede periodica. I alt 11 artikler i de to tidsskrifter er relevante for årene 1993 og 1994; otte heraf er tilgodeset.

Registreringen i AHL er mindre pålidelig.

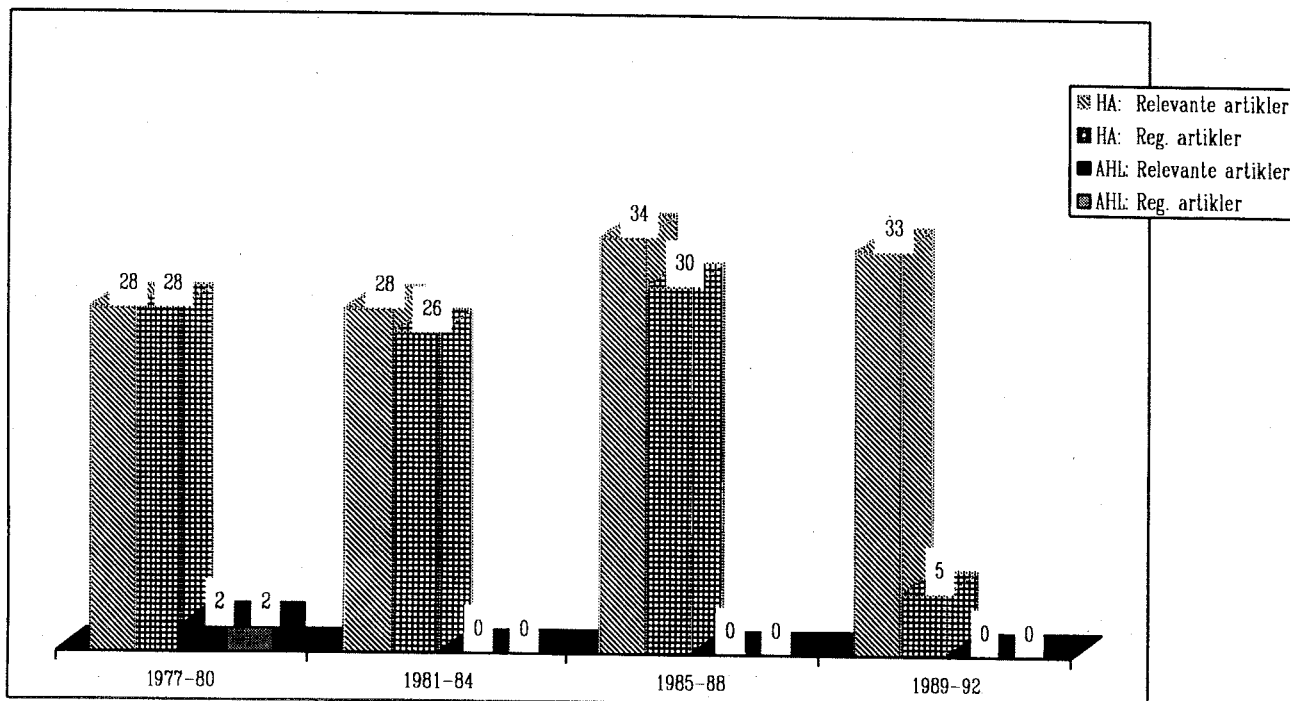
Figur 5
Scandinavian Journal of History 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

Figur 6
Scandinavian Economic History Review 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

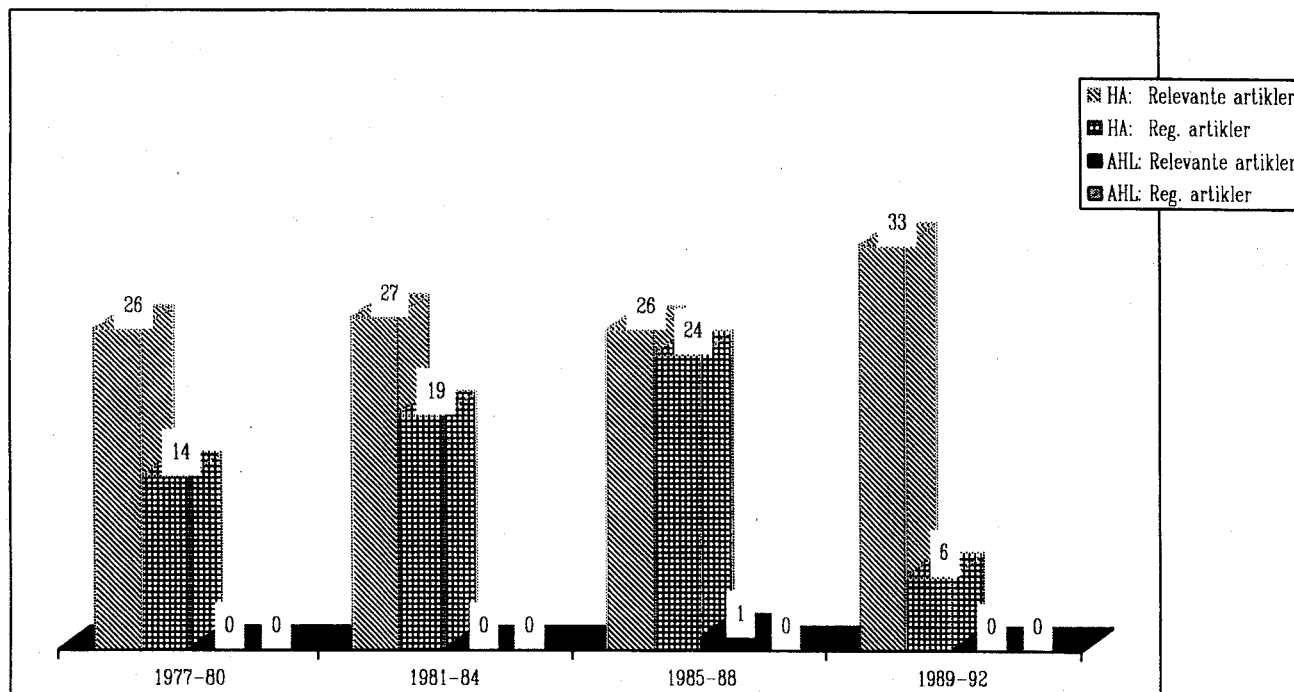
Figur 7
Årbog for Arbejderbevægelsens Historie 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

Overraskende er repræsentationen af *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie*. For tidsrummet 1977-92 udgør den samlede artikelmasse 123; lidt over 72% heraf findes i HA, endda over 93%, hvis der ses bort fra perioden 1989-92, hvor den meget begrænsede registrering kan skyldes forsinkelser. Også AHL er bekendt med årbogen.

Mere svingende, men dog ganske omfattende er registreringen af *Arkiv*. 112 artikler er relevante i forhold til HA; lidt over 56% er registreret. Ses der bort fra perioden 1989-92, ligger repræsentationen på 72%. Der er i *Arkiv* kun offentliggjort et enkelt bidrag, som er relevant i forhold til AHL. Bidraget er ikke blevet registreret.

Figur 8
Arkiv 1977-92
Repræsentationen i HA og AHL

Det er de to engelsksprogede tidsskrifter, som *HA* vier sin opmærksomhed. 84 artikler ud af 88 kan genfindes. Men den høje genfindingsprocent på næsten 96 er usædvanlig. Afgørende er, at registreringen mod forventning ikke er fuldstændig, og at der i øvrigt er store udsving mellem de enkelte tidsskrifter og inden for hvert enkelt tidsskrift.

3.3 Registreringens karakter

Den ufuldstændige og varierende registrering gør det rimeligt at se nøjere på, om der ligger bestemte kriterier bag ved udvælgelsen. I denne del af redegørelsen for undersøgelsens resultater inddrages *IBHSc* atter; det oplyses, hvor mange fund der er gjort i denne bibliografi, og det drøftes, hvilke mønstre der eventuelt kan iagttages i fundene her, i *HA* og i *AHL*.

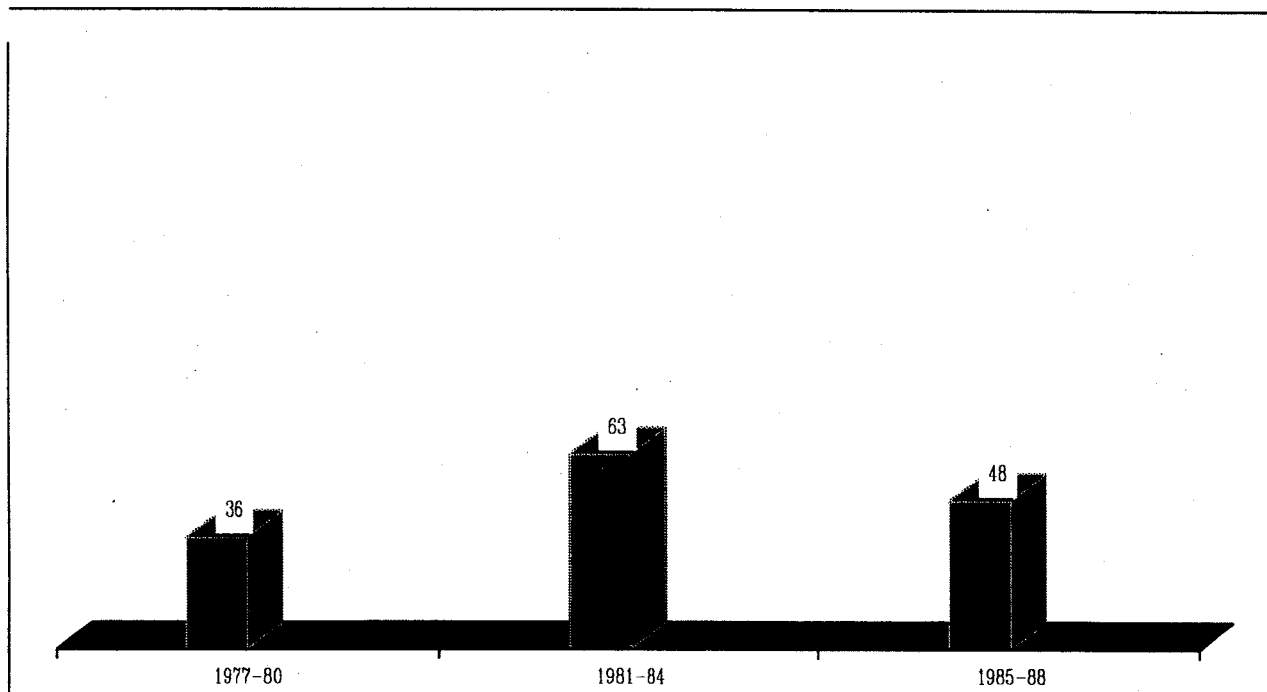
Også her er undersøgelsen afgrænset til tidsrummet 1977-92.

3.3.1 International Bibliography of Historical Sciences

Som kriterium for det forventede antal årlige registreringer er størrelsen af de leverancer, der fra Danmark systematisk blev sendt til redaktionen af *IBHSc* i 1973 og 1974-75, relevant; i det førstnævnte år blev der leveret i alt 136 titler med den bemærkning, at 12 heraf om nødvendigt kunne udskydes, i de to sidstnævnte år blev der leveret i alt 170 titler med 20 angivet som marginale²⁶. Det må altså ud fra disse oplysninger forventes, at hen imod 70 titler af dansk oprindelse årligt optræder i *IBHSc*. Da redaktionen gennem 1970erne og 1980erne har begrænset leverancernes omfang, er det formentlig rimeligt at regne med et noget lavere tal, over en fireårig periode vel omkring 200 registreringer.

Antallet af registreringer 1977-88 fremgår af figur 9.

Figur 9
IBHSc
Antal registreringer 1977-88

IBHSc registrerer kun i meget begrænset omfang afhandlinger skrevet af danske historikere. I årene 1977-88 er der fundet i alt 147, for de efterfølgende to beretningsår yderligere 22 registreringer. Analyseres disse registreringer, viser det sig, at artikler i danske periodica²⁷ kun tæller med i alt 40, mens danske historikers bidrag til udenlandske periodica er repræsenteret med i alt 60 registreringer, hvoraf det svenske *Scandia* er det dominerende tidsskrift med 13 registreringer. Der er således i *IBHSc* fortegnet i alt 69 monografier og samleværker samt bidrag til samleværker. Af monografierne og samleværkerne er 24 trykt i Danmark, men kun syv heraf er affattet på dansk. Den dansksprogede artikelmasse udgivet i Danmark er repræsenteret med ligeledes syv registreringer.

Afhandlingslitteraturen i de danske periodica registreres altså langtfra systematisk i *IBHSc*. Det kan undre, at *Scandinavian Economic History Review* og *Scandinavian Journal of History* som engelsk-

sprogede tidsskrifter kun tegner sig for 14 af de 40 registreringer, der angår bidrag til danske periodica; det er dog mere bemærkelsesværdigt, at *Historisk Tidsskrift* og *Fortid og Nutid* optræder med blot én artikel hver, og at *Historie. Jyske Samlinger* overhovedet ikke træffes. *Acta Archaeologica* er repræsenteret med otte, *Classica et Mediaevalia* med fire og *Sønderjyske Årbøger* med to registreringer. Herudover er bl.a. *Meddelelser fra Ny Carlsberg Glyptotek*, *Militærhistorisk Tidsskrift* og *Dansk Teologisk Tidsskrift* på gæstevisit med hver én registrering.

Sagligt-ennemæssigt og -kronologisk kan der ikke konstateres noget mønster i registreringen. Snart er der fortegnet en artikel om Sveriges historie under anden verdenskrig²⁸, snart et bidrag om R.G. Collingwoods historiefilosofi²⁹, snart en afhandling om socialpolitiske doktriner³⁰ og snart en oversigtlig artikel om den danske helstat og dens forhold til hansestæderne i 1800-tallet³¹. Den historiske kro-

nologis fulde politiske, økonomiske, sociale og historiografiske spektrum er repræsenteret, undertiden som almene, oftere dog som specielle afhandlinger.

I saglig-geografisk forstand er der derimod et mønster. Kun relativt få af de registrerede artikler vedrører kongerigets historie³². Enkelte angår forhold, som er fælles for Sveriges, Danmarks og Norges historie, og andre har den danske kolonihistorie og den dermed forbundne handelshistorie som emne³³. Men hovedmassen vedrører historiske fænomener og begivenheder i middelhavsområdet, i England, Tyskland og Frankrig. Fra midten af 1980erne registreres næsten udelukkende artikler om dansk historie, der er trykt i udlandet.

Billedet er ikke meget anderledes, når det gælder monografierne og samleværkerne. Her er afhandlingerne om kongerigets historie endnu vanskeligere at øjne. Et enkelt historiografisk bidrag³⁴, en enkelt afhandling om vikingetidens Danmark³⁵, et enkelt skrift om dansk middelalder³⁶, en enkelt afhandling om dansk økonomi i 1900-tallet³⁷ og et par studier i reformationstidens historie³⁸ kan findes; hertil kan føjes nogle få bidrag til Nordens historie³⁹. Langt størstedelen af registreringerne angår udenlandsk historie, og litteraturen er som hovedregel skrevet på engelsk, tysk eller fransk.

3.3.2 Historical Abstracts og America: History and Life⁴⁰

Henimod 60% af artikelmassen i *Historisk Tidsskrift* kunne genfindes i *HA*, fortrinsvis i perioden 1985-88; alle relevante artikler er registreret i årgangene 1985, 1986, 1988 og 1989, mens årgangene 1977, 1978 og 1979 er uden for bibliografisk kontrol. I årgang 1991 savnes blot én artikel, i årgang 1992 savnes derimod otte ud af 11 relevante bidrag⁴¹.

Registreringen er altså selektiv i første halvdel af 1980erne, i 1987 og i årene fra og med 1990. I det følgende eksemplificeres det, hvilke bidrag der er registreret, og hvilke der er udeladt; eksemplificer-

ringen har til formål at afdække eventuelle selektionskriterier af formel eller kvalitativ art.

Sagligt-egnemæssigt og -kronologisk er spændvidden i registreringerne betydelig. Den interesserede læser vil kunne finde en henvisning til den afhandling om slaget i Køge Bugt i 1677, der er trykt i årgang 1980⁴², og også den unge Orla Lehmanns historiesyn kan der stilles ind på, ligesom den omfattende debat om lutherforskningen mellem Ingela Kyrre og Alex Wittendorff på den ene og Leif Grane på den anden side kan følges, om end ikke til dørs⁴³. Gælder interessen dansk handel på Riga i anden halvdel af 1700-tallet⁴⁴, eller er man optaget af historiografien om den spanske borgerkrig 1936-39⁴⁵, tilfredsstilles man ubesværet. Og der lægges ikke grænser mellem bidragene i de forskellige afdelinger af tidsskriftet; snart registreres der en artikel fra afdelingen »småstykker«, snart en artikel fra afdelingen »diskussion« eller »teori og metode«. Ønsker man imidlertid at hente stof til belysning af Viggo Hørup, eller er man engageret i udviklingen af politimyndigheden i enevældens første tid, går man med uforrettet sag⁴⁶. Nogle historikere vil måske savne et par afhandlinger om aspekter ved USAs historie i 1900-tallet; når de er udeladt, beror det utvivlsomt på, at de i kraft af deres saglig-geografiske afgrænsning hører hjemme i *AHL*⁴⁷. Problematisk er det, at den historieteoretiske og -metodiske samt historiografiske debat, der prægede *Historisk Tidsskrift* i årene omkring 1980, med en enkelt undtagelse er gledet ved siden af⁴⁸. Det gælder i disse tilfælde som i litteraturgruppen nekrologer, at registreringen ikke er konsekvent; et antal nekrologer kan lokaliseres⁴⁹, men 11 andre vedrørende danske historikere er forbigået. I et enkelt tilfælde er fortegnet flere artikler, som efter *HAs* saglig-kronologiske afgrænsning burde have været udeladt⁵⁰.

Der kan ikke findes noget mønster i hverken *HAs* eller *AHLs* registrering.

Historie. Jyske Samlinger nyder i en periode næsten fuld bevågenhed i *HA*. Kun i årgang 1979-81 savnes der et par registreringer, og i slutningen af 1980erne er der også nogle få artikler, som ikke

har fundet deres plads. Men i årgang 1989-91 er 16 artikler uregistrerede⁵¹. Som ved *Historisk Tidsskrift* kan der fra begyndelsen af 1990'erne konstateres vanskeligheder. Årgang 1979-81 og årgang 1981-83 rummer hver fem relevante oppositionsindlæg, der imidlertid alle er upåagtede. Fra og med årgang 1983-85 (= *HA*, vol. 36. 1985) fortegnes disse indlæg systematisk.

Når to artikler i årgang 1979-81 er udeladt⁵², skyldes det formentlig deres karakter af at være debatindlæg, selv om *HA* i en række andre tilfælde registrerer stof af denne art og af samme omfang. Derimod er der næppe tvivl om, at når to andre artikler i den følgende årgang også udelades, er forklaringen, at de med rette er blevet betragtet som kommentarer til et oppositionsindlæg ex auditorio⁵³; efter de retningslinier, som på dette tidspunkt er gældende, hører de ikke hjemme i *HA*. Med ændringen af disse retningslinier er der da heller ikke tvivl om, at de to oppositionsindlæg, der senerehen har unddraget sig registrering, skulle have været optaget⁵⁴. Registreringen af årgang 1989-91 omfatter de fire artikler, der i årgangen fremtræder som afhandlinger, og tre debatindlæg; tre oppositionsindlæg, 12 debatindlæg, ét historisk essay og et par kommentarer er ikke fortegnet. Tre bidrag, der er relevante i forhold til *AHL*, er ignoreret⁵⁵.

Når bortset fra de sidste par år i det undersøgte tidsrum er der kun få udeladelser, som ikke kan forklares. Der er ikke registreret stof siden 1992.

Når et par artikler i *Scandinavian Journal of History* fra midten af 1980'erne er forbigået i *HA*, kan det i det ene tilfælde skyldes den historisk-kronologiske bestemmelse i overskriften, som kan forlede til at tro, at afhandlingen er irrelevant i forhold til afgrænsningen af *HA*⁵⁶. Da afhandlingen imidlertid også indbefatter 1500-tallet - selv om tyngdepunktet ligger i de forudgående århundreder - havde det været rimeligt at fortegne den. I det andet tilfælde er der entydigt tale om en fejl, især da artiklen heller ikke er registreret i *AHL*⁵⁷. Et bidrag i årgang 1987 har også sneget sig udenom, måske fordi den

præsenteres under overskriften »General Information«; indholdsmæssigt adskiller den sig imidlertid ikke fra et antal artikler offentliggjort i de forudgående årgange⁵⁸. To artikler ud over den nævnte burde have fundet vej til *AHL*⁵⁹.

Ud af 31 relevante bidrag i *The Scandinavian Economic History Review* over årene 1977-92 savnes kun ét⁶⁰. Der er tale om en masseanmeldelse; af den grund kunne artiklen være udeladt⁶¹; imidlertid registrerer *HA* i den forudgående årgang en tilsvarende artikel⁶²; der kan derfor ikke være tvivl om, at også det danske bidrag burde have været fortegnet.

Fire artikler er forbigået i forhold til *AHL*⁶³.

Årbog for Arbejderbevægelsens Historie er til og med 1989 indekseret med megen stringens i *HA*. Af 97 artikler savnes indtil da blot otte. To artikler, som er udeladt i årgang 1981, burde være tilgodeset⁶⁴. Fire bidrag til årgang 1985 er ligeledes uden synlig grund gledet ved siden af, én dog måske fordi der er tale om en anmeldelse⁶⁵. To artikler i årgang 1989 kan føjes til⁶⁶. Bemærkelsesværdigt er, at registreringen ikke er videreført for årgangene 1990-94.

I to tilfælde rummer *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* bidrag af interesse for *AHL*. I det ene tilfælde drejer det sig om en bibliografi over litteratur om amerikansk fagbevægelse, i det andet om en oversigt over litteraturen vedrørende arbejdskampe i USA⁶⁷. *AHL* har ikke været opmærksom herpå.

I registreringen af *Arkiv* kan der ikke spores fuld konsekvens. Med årgang 1988-89 synes tidsskriftet at være på vej ud af den bibliografiske bevidsthed - de senest tre registrerede artikler er offentliggjort i 1989 -, og når bortses fra årgang 1984-85, kan der konstateres flere mangler. Således er en præsentation af arbejdet med registreringen af Københavns Universitets arkiv ikke til at finde, og den debat om bevarings- og kassationspolitik, som blev ført i slutningen af 1970'erne, har ikke efterladt sig spor⁶⁸. Den efterfølgende debat om administrati-

onshistoriens genstandsområde og egenart, som Grethe Ilsøe indledte i 1979⁶⁹, kan nok spores, men støtter man sig alene på registreringerne i *HA*, ser man kun tre ud af fire relevante bidrag⁷⁰. Og er man engageret i det danske arkivvæsens historie, er det nok muligt at opspore flere artikler herom, men ikke den afhandling, som vedrører Gehejmearkivets historie i 1800-tallet⁷¹. Studiet af kirkebøgerne og kontraminiestrialbøgenes historie er i *Arkiv* beriget med flere artikler, som også har fundet vej til *HA*, blot ikke det indlæg, hvor der også blev argumenteret for, at det statslige arkivvæsens institutioner har for få ressourcer⁷². Da der ved midten af 1980'erne atter blev offentliggjort et indlæg om bevarings- og kassationspolitikken⁷³, kan nogle bemærkninger hertil ikke genfindes, selv om de er trykt i umiddelbar forlængelse af indlægget⁷⁴.

AHL er ikke opmærksom på *Arkiv*.

Der er ikke tvivl om, at redaktionen af *HA* som mål har den fuldstændige registrering af de seks periodica, som er gennemgået her. Således må det tolkes, når alle relevante artikler i et antal årgange af bl.a. *Historisk Tidsskrift*, *Historie. Jyske Samlinger* og *Scandinavian Economic History Review* er fortegnet. I disse tilfælde er der heller ikke tvivl om, at redaktionen principielt kun lader afhandlinger, oversigtlige artikler, debatindlæg og bibliografier registrere. Artiklerne i anmeldelsessektionerne, de redaktionelle indlæg og meddelelsesstoffet er derimod uden for interesse, når bortses fra de oppositionsindlæg, der trykkes i *Historie. Jyske Samlinger*, og som i *HA* fortegnes fra og med det bind, der udkom i 1985. Oppositionsindlæggene i *Historisk Tidsskrift* falder udenfor i kraft af, at de trykkes i anmeldelsessektionen, ikke i en af de afdelinger, som afhandlingssektionen består af. De eksempler, som er nævnt ovenfor i noteapparatet, viser, at der ikke anvendes andre formelle afgrænsningskriterier. Artiklernes omfang benyttes således ikke som kriterium; der synes dog at være en tendens til, at mindre artikler, der er udformet som svar på indlæg, som er offentliggjort tidligere, ikke fortegnes - tendensen er dog ikke markant.

De redaktionelle afgrænsningskriterier i *HA* over-

holdes ikke konsekvent. Hverken den historisk-kronologiske afgrænsning ved år 1450 eller afgrænsningen mod anmeldelsesstoffet respekteres fuldt ud.

Mere afgørende er imidlertid, at de periodica, som er undersøgt her, ikke registreres systematisk. Der er en del lakuner i *Historisk Tidsskrift* og i *Arkiv*, færre i *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie*. De to engelsksprogede tidsskrifter og *Historie. Jyske Samlinger* er tæt på den fuldstændige registrering.

Der kan ikke påvises bestemte årsager til, at der savnes et antal artikler i de forskellige periodica. Når registreringen mangler, skyldes det formentlig knaphed på ressourcer, næppe særlige faglige forudsætninger og/eller motiver hos referenterne. Sådanne motiver ville give sig til kende ved, at bestemte historiske perioder eller emner blev udeladt eller behandlet stedmoderligt. Jagttagelser af den art kan ikke gøres.

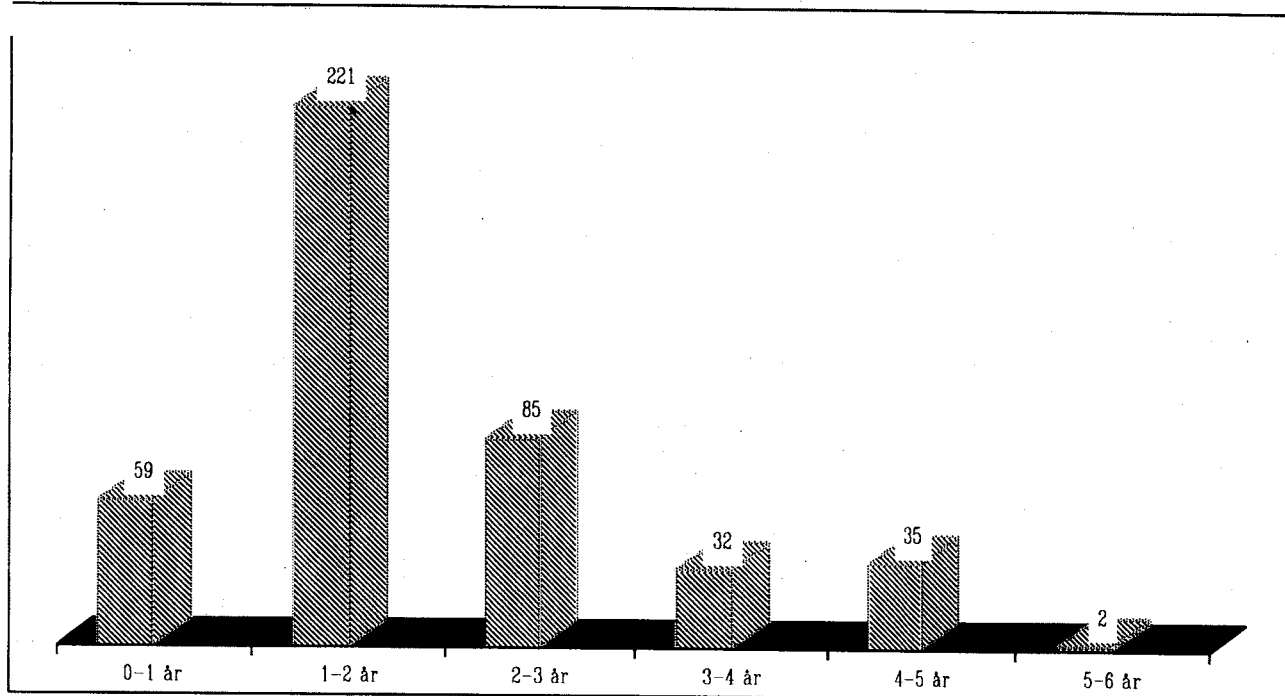
Det synes at være tilfældigt, hvad der fortegnes i *AHL*. I begyndelsen af det undersøgte tidsrum tegner registreringen gunstigt, men herefter plejes tidsskrifterne ikke regelmæssigt. Et flertal af de artikler, som er relevante i forhold til *AHL*, kan findes i *HA*. Grænsen mellem de to bibliografier synes ikke at være entydigt fastlagt, og tilsyneladende samarbejder de to redaktioner ikke. Det er ikke i *AHL*, at man kan følge den danske forskningsindsats vedrørende Nordamerikas historie. I forhold til *AHS* er 58 artikler i *Scandinavian Journal of History* relevante fra og med 1980, hvor registreringen påbegyndes. Alle artikler kan genfindes.

Fra og med 1993 registreres *Scandinavian Journal of History* også i *SSCI*. Syv artikler er relevante; to kan genfindes.

3.4 Registreringstakten

Registreringen i *IBHSc* har for de danske titlers vedkommende typisk været fire år forsinket. For-

Figur 10
Registreringstakten
i seks udvalgte periodica 1977-92
HA og AHL

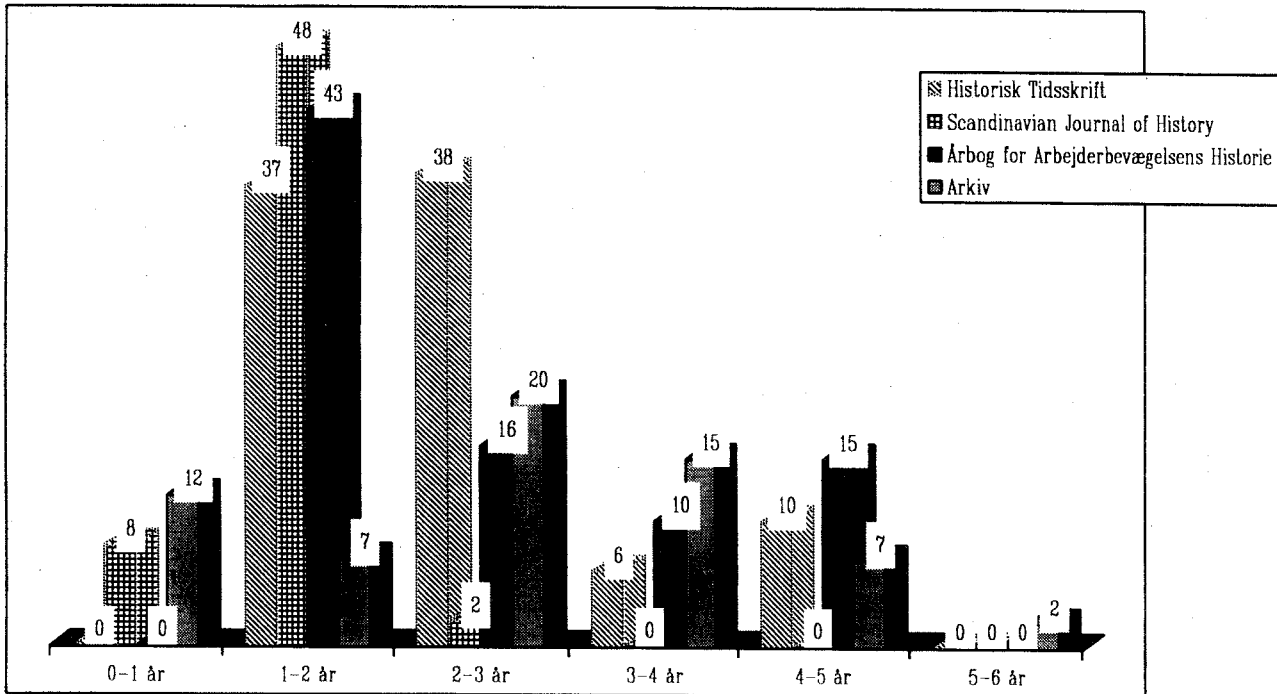

sinkelsen svarer til udgivelsestakten for bibliografien. Redaktionen har tydeligvis siden begyndelsen af 1980'erne lagt sig fast på, at kun skrifter udkommet i beretningsåret registreres; der fortegnes altså ikke dansk historisk litteratur retrospektivt. Forud herfor er den redaktionelle linie en anden, og i beretningsår, som vedrører 1960'erne og 1970'erne, er der blevet fortegnet litteratur, som i nogle tilfælde ligger fire til fem år forud for vedkommende beretningsår. Registreringen har altså til tider været seks til otte år forsinket i forhold til udgivelsestidspunktet.

Registreringstakten i HA og AHL fremgår af figur 10.

Henimod 65% af de i alt 434 registrerede artikler kan i de to bibliografier over tidsrummet 1977-92 findes inden for to år efter offentliggørelsen⁷⁵. Overraskende er det, at 16% af de 434 artikler først kan søges efter tre til seks år; 35% er mere end to år gamle, inden de viser sig. Der er altså ikke nødvendigvis tale om hurtig registrering.

Figur 11
Registreringstakten
i fire udvalgte periodica 1977-92
HA og AHL

Som ved registreringsomfanget er der ved registreringstakten forskel på de enkelte periodica. Forskellene mellem *Historisk Tidsskrift*, *Scandinavian Journal of History*, *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* og *Arkiv* illustreres i figur 11.

Artikelmassen udgør i alt 296. Små 7% er søgbare inden for et år; lidt over 52% kan findes inden for to år, men hen imod 48% først efter to år. Over 11% er mere end fire år forsinket. Bemærkelsesværdigt er, at artiklerne i *Scandinavian Journal of History* kan lokaliseres i de to baser inden for to til tre år, mens *Historisk Tidsskrift* typisk er fra ét til tre år forsinket med et efterslæb på hen imod 18%, som er fra tre til fem år ældre end udgivelsestidspunktet. Artiklerne i de specialiserede tidsskrifter *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* og *Arkiv* har en længere modningstid; knap 43% er høstet

inden for to år, men en tredjedel er først bragt i hus efter tre til fire år.

Det er formentlig udarbejdelsen af de engelsksprogede resuméer på grundlag af dansksprogede tekster, som kræver deres tid. Forventer man at kunne finde bidragene i de dansksprogede periodica i løbet af kort tid, skuffes man. Det kan i nogle tilfælde betale sig at vente. Men som det forudgående afsnit har vist, er det ikke givet, at tålmodighed belønnes; et større antal bidrag registreres ikke.

I det forudgående afsnit er det også nævnt, at der i flere tilfælde ikke er fortegnet artikler offentliggjort i 1993 og 1994. Artikelmassen i de seks undersøgte periodica udgør for disse to år i alt 87;

hen imod 13% heraf var blevet registreret, da undersøgelsen blev afsluttet i juni 1995. Otte af de registrerede artikler er trykt i *Scandinavian Journal of History* og i *Scandinavian Economic History Review*; lidt under 73% af disse to tidsskrifters relevante tekster er hermed søgbare. Derimod kan kun 10% af de relevante bidrag til *Historie. Jyske Samlinger* findes. 87% af den samlede artikelmasse fra 1993 og 1994 er ved midten af 1995 endnu ikke registreret.

Registreringerne i *AHS* og *SSCI* af bidragene i *Scandinavian Journal of History* er i næsten alle tilfælde søgbare inden for ét år efter offentliggørelsen. Der udarbejdes ikke resuméer i de to baser; kun bidragenes henvisninger til anden afhandlings- og oversigtslitteratur og til kildeudgaver fortegnes. Registreringen er altså ikke nær så tidskrævende som for *HAs* og *AHLs* vedkommende.

3.5 Referentkredsen i Historical Abstracts

Registreringstakten i *HA* og *AHL* må bl.a. antages at afhænge af, hvor mange referenter der er knyttet til de to bibliografier. De forholdsvis store forsin-

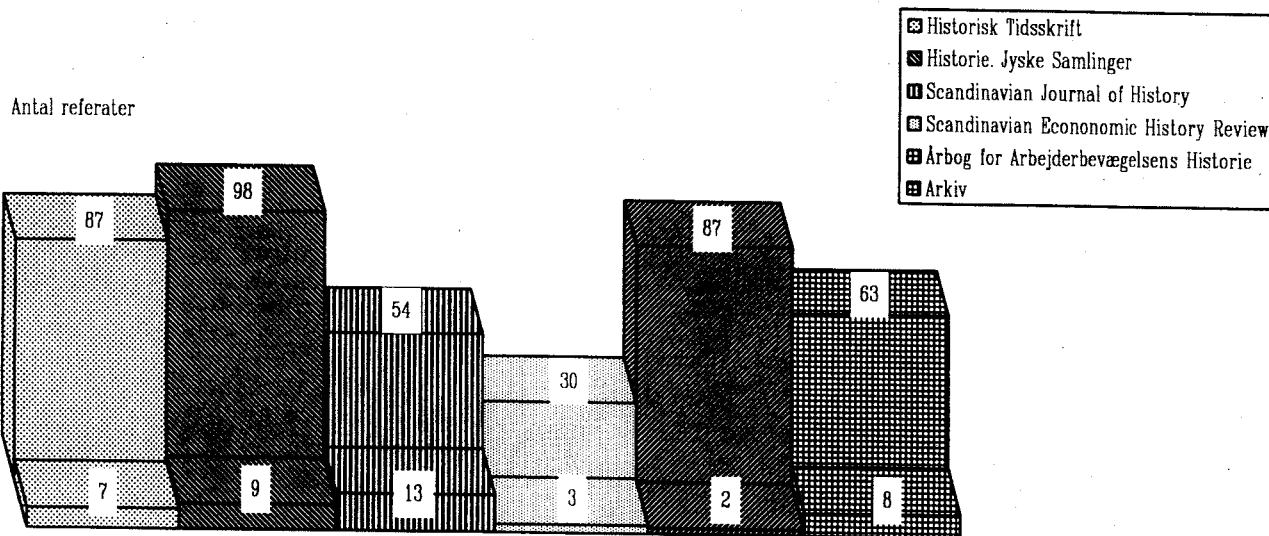
kelsler i registreringen kan tyde på, at antallet er begrænset. I det følgende undersøges det, hvor stort referentkorpset i *HA* er, og hvorledes det er fordelt på de seks periodica. Undersøgelsen bygger på de referater, der bringes i forbindelse med de enkelte registreringer. Størstedelen af referaterne er signerede med fuld angivelse af referentnavnet; i enkelte tilfælde anvendes der initialer, i flere er referaterne uden angivelse af ophav. Forskellene synes ikke at bero på, om referaterne er mere eller mindre kortfattede. Nogle få registreringer er uden referat.

Også her er undersøgelsesperioden 1977-92.

89 af de i alt 419 referater er anonyme; 330 referater er altså signerede. I forhold til de seks periodica er 45 referenter virksomme, men i seks tilfælde er der tale om, at den samme referent optræder i forhold til to eller tre periodica. Referentkorpset omfatter således over perioden 1977-92 en kreds på 39 forskellige personer.

Referenternes fordeling på de seks periodica fremgår af figur 12, der også viser, hvor mange referater der er udarbejdet for hvert enkelt periodicum.

Figur 12
Referentkorpsets fordeling
på seks udvalgte periodica 1977-92
HA

Som det ses, er referenternes antal ganske varierende fra tidsskrift til tidsskrift. 13 er virksomme i forhold til *Scandinavian Journal of History*, mens blot ni er knyttet til *Historie. Jyske Samlinger*, der med sine 102 referater repræsenterer en omtrent dobbelt så stor arbejdsindsats som det engelsksprogede tidsskrift med dets 54 referater. Næsten alle referater i *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* er usignerede - blot ni er navngivne; det lader sig altså ikke afgøre, hvor stor referentkredsen er i dét tilfælde. I Arkiv er alle referater med en enkelt undtagelse signerede. Ophavsmændene til seks referater i *Historisk Tidsskrift* og ét i *Historie. Jyske Samlinger* er anonyme.

Den forholdsvis talstærke referentkreds ved *Scandinavian Journal of History* kan sammen med det sproglige vilkår bidrage til at forklare, at næsten alle relevante artikler registreres i HA, og at registreringstakten er relativ høj. Flere referenter tegner sig her blot for nogle få bidrag i modsætning til referenterne ved *Scandinavian Economic History Review*, der hver især er virksomme over en femseks år. Selv om antallet af referater dér kun udgør knap halvdelen, er det dog tydeligt, at de tre referenter overkommer mere end de ni i brodertidsskriftet. På trods af det større antal referenter ved *Historisk Tidsskrift*, *Historie. Jyske Samlinger* og *Arkiv* kan hverken registreringens omfang eller registreringstakten måle sig med de to engelsksprogede tidsskrifters. Det er i øvrigt netop disse tre tidsskrifter, som deler nogle referenter.

Sammenhængen mellem registreringens omfang, registreringstakten og antallet af referenter er ikke entydig. De to engelsksprogede tidsskrifter bidrager ganske vist med forskellige artikelmasser, men på trods af forskellen i antal referenter er registreringens omfang og takt dog næsten identiske. Der er relativt mange referenter knyttet til de tre dansksprogede periodica, men det er hovedsageligt i forbindelse med *Historisk Tidsskrift* og *Arkiv*, at der er konstateret en del mangler og forsinkelser. De ni referenter ved *Historie. Jyske Samlinger* når langt mere end de otte ved *Arkiv*.

Størrelsen af referentkorpset ved *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* kan ikke bestemmes.

4 Sammenfatning og diskussion

Danske historikers arbejder registreres ufuldstændigt og tilfældigt i de internationale bibliografier, der er undersøgt her. Den internationale formidling af dansk historieforskning kan slet og ret ikke imødekomme selv beskedne krav. Forfatterne af monografier og samleværker glider med få og tilfældige undtagelser ved siden af enhver registrering, og forfatterne af bidrag til periodica kan ikke vide sig sikre på, om deres arbejder fortegnes. Det er ikke gennem de fem bibliografier, at de væsentligste resultater af dansk historieforsknings indsats bliver kendt blandt udenlandske historikere og andre interesserede.

Det kan ikke undre, at *IBHSc* er fattig på dansk afhandlings- og oversigtslitteratur og savner repræsentanter for kilde- og registreringslitteraturen. Når relevante bidrag ikke systematisk leveres til hovedredaktionen fra dansk side, kan det næppe være anderledes; hovedredaktionen kunne ganske vist tænkes at være mere opsøgende, men det har altså ikke været tilfældet. Et vist, omend tilfældigt udsnit af den litteratur, som danske historikere publicerer i udlandet, finder vej til *IBHSc*, i nogle tilfælde også selv om bidragene vedrører dansk historie; hovedparten af disse bidrag angår dog Danmarks ydre historie og er oftest trykt som artikler i periodica. Fagets dansksprogede kerne-tidsskrifter er dårligt nok repræsenteret og kun i meget begrænset omfang med de artikler, som ud fra en faghistorisk vurdering er de mest centrale.

Det er ikke muligt at afgøre, hvorledes de registrerede titler tilflyder *IBHSc*. Deres forekomst skyldes vel de enkelte nationale redaktioner. Når det drejer sig om danske bidrag til f. eks. tysk historie, er denne forklaring i hvert fald nærliggende. Den i omfang beskedne litteratur om dansk historie må også være indfanget af de nationale redaktioner i

fortrinsvis Sverige, Norge, England og Tyskland. Det kan i øvrigt nævnes, at der ikke forekommer anmeldelser af den fortegnede litteratur.

Indtil 1976 var *IBHSc* det udstillingsvindue, hvor den internationale historikerverden kunne bese et ganske vist meget snævert udvalg af dels monografier og samleværker, dels bidrag til samleværker og periodica, som danske historikere havde forfattet. I det øjeblik, hvor leverancerne fra Danmark ophørte, betød det, at monografier, samleværker og bidrag til samleværker faldt uden for enhver international bibliografisk kontrol. Kun den danske nationalbibliografi har været leveringsdygtig⁷⁶. Og som Dansk Historisk Bibliografi er nationalbibliografien bestemt ikke velegnet, når den bedste og mest centrale litteratur skal identificeres og udlændinge er der da slet ikke tænkt på.

Hverken *HA*, *AHL*, *SSCI* eller *AHS* fanger nemlig den danske historiske litteratur, der udkommer som monografier og samleværker. Den væsentligste del af denne litteratur - fra knap 60 titler i 1980 til hen imod 70 titler i 1992 - kan altså ikke findes registreret her.

Kun artikler i danske historiske periodica er det muligt at identificere i disse bibliografier. Men udvælgelsen af tidsskrifter og registreringen af deres indhold er ikke tilfredsstillende.

Når det gælder udvælgelsen af periodica til *HA*, *SSCI* og *AHS*, er det bemærkelsesværdigt, at *SSCI* og *AHS* kun inddrager *Scandinavian Journal of History*, og at *HA* forbigår *Fortid* og *Nutid*. Og selv om *HA* kender flere centrale periodica end *SSCI* og *AHS*, er udvælgelsen dog ikke fyldestgørende; arbejderbevægelsens historie er med to periodica overrepræsenteret, når især landbo- og landbrugs-historien, men også håndværks- og industrihistorien ikke er tilgodeset. I betragtning af *AHS*'s sagligt-
emnemæssige afgrænsning er registreringsgrundlaget dér mangelfuldt. Også *Scandinavian Economic History Review*, *Historisk Tidsskrift*, *Historie. Jyske Samlinger* og *Fortid* og *Nutid* burde indgå som grundlag, mens repræsentationen i *SSCI* bør over-

vejes. Til grundlaget for *HA* burde ud over *Fortid* og *Nutid* i det mindste føjes *Bol* og *By*, *Erhvervshistorisk Årbog* og *Uddannelseshistorie*.

Det er klart, at den saglige afgrænsning, der er fastsat for *HA*, skal respekteres; det er også ud fra undersøgelsens resultater blevet klart, at alle artikler, som kan rummes inden for denne afgrænsning, må forventes at være registreret. Undersøgelsen har vist, at *HA* ikke opfylder denne forventning. Det er således tydeligt, at registreringen af stoffet i *Historisk Tidsskrift* og i *Arkiv* er noget tilfældig. Også i registreringen af de øvrige seks tidsskrifters afhandlingsmasse gør der sig mangler gældende, omend de er færre. Det har i denne forbindelse kunnet påvises, at *HA* ved midten af 1980'erne har ændret sine formelle afgrænsningskriterier. Først da fortegner bibliografien de oppositionsindlæg ved disputatshandlinger, der offentliggøres i afhandlingssektionen i *Historie. Jyske Samlinger*. Om konsekvens i registreringen af sådanne oppositionsindlæg er der imidlertid ikke tale; indlæggene i *Historisk Tidsskrift*, som offentliggøres i anmeldelsessektionen, unddrager sig fremdeles opmærksomhed. Der kan ikke identificeres andre ændringer i de formelle afgrænsningskriterier, og sagligt begrundede selektionskriterier er næppe anvendt. Når et antal artikler i de forskellige periodica ikke er søgbare i *HA*, kan der i nogle tilfælde nok findes forklaringer herpå; men konklusionen er, at der ikke ligger systematiske overvejelser bag, når der udelades stof. I øvrigt er *HA* ikke nøjeregnende, når det gælder egne saglige afgrænsningskriterier.

Registreringen i *HA* er ikke blot i flere henseender mangelfuld; den er også for snævert bestemt af artiklernes placering i tidsskrifterne. Selv om *HA* har valgt at fortegne de artikler, der fra slutningen af 1980'erne offentliggøres i *Historie. Jyske Samlinger* i den nydannede afdeling »debat«, og selv om artikler, der i *Historisk Tidsskrift* offentliggøres i andre afdelinger end den klassiske »afhandlinger«, er registreringen tilsyneladende vel bundet til tidsskrifternes interne ordningssystemer. Derimod spiller det ingen rolle, om artiklerne er videnskabelige eller oversigtlige. Ambitionen er den fuldstæn-

dige registrering af alle de tekster, som ikke er placeret i afdelingerne »anmeldelser« og »meddelelser«. Men denne målsætning nås ikke.

Referentkorpset er ujævnt fordelt på de fem periodica, hvor fordelingen kan opgøres. Bemærkelsesværdig er dets stabilitet, og at flere af referenterne lægger deres kræfter i op til tre forskellige periodica. Hvor referenterne ved de to engelsksprogede tidsskrifter på trods af deres varierende antal holder takten, kan forsinkelserne i registreringen af artiklerne i de tre dansksprogede tidsskrifter bl.a. skyldes, at der er for få om arbejdet.

Det lønner sig ikke at inddrage *AHL*, når der søges danske bidrag, som vedrører internationale relationers og/eller USAs historie. Forskningsresultater herom kan derimod i mange tilfælde findes i *HA*. Intet tyder på, at redaktionerne af de to bibliografier samarbejder.

Da der i *AHL* kun er registreret i alt syv artikler offentliggjort i de seks periodica, som er undersøgt i det foregående, er det ikke forsvarligt at vurdere registreringstakten og referentkorpsets sammensætning.

I *AHS* fortegnes de relevante afhandlinger i *Scandinavian Journal of History* systematisk. Erfaringerne med *SSCI* er med hensyn til repræsentativiteten begrænsede, men bibliografien kan tilsyneladende ikke måle sig med *AHS*.

Kun *AHS* registrerer litteraturen hurtigt; omkring et års forsinkelse i forhold til udgivelsestidspunktet er i forhold til situationen i *IBHSc*, *HA* og *AHL* acceptabel. Næsten 50% af artikelmassen i *Historisk Tidsskrift*, *Scandinavian Journal of History*, *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie* og *Arkiv* kan i *HA* først søges to eller flere år efter udgivelsen. Registreringstakten er forskellig for de enkelte periodica; de to engelsksprogede registreres hurtigere end de dansksprogede.

Undersøgelsesresultaterne afspejler den måde, hvorpå registreringen af bidrag til bibliografierne

er organiseret. Når *IBHSc* svigter, er forklaringen, at der ikke findes en national dansk redaktion. Når udvælgelsen af periodica til indeksering i *HA*, *AHL*, *SSCI* og *AHS* kan kritiseres, skyldes det formentlig, at redaktionerne enten ikke kan finde ressourcer til at inddrage flere relevante tidsskrifter eller prioriterer det dansksprogede område lavt. Det har åbenbart ikke været muligt at engagere kvalificerede referenter i forhold til *Fortid og Nutid*. I tilfældet den danske arbejderbevægelses historie er det lige så åbenbart, at der her er interesserede og arbejdsomme referenter, som bidrager ganske systematisk, omend ikke fuldt ud konsekvent. Redaktionerne kan derimod ikke påberåbe sig, at det er vanskeligt at identificere de væsentligste danske historiske periodica; den amerikanske udgiver af *HA* har offentliggjort en udmærket fortegnelse over bl.a. disse periodica⁷⁷.

Der er ikke grund til at tro, at hovedredaktionen af *IBHSc* og databaseværterne vil øge opmærksomheden om dansk historisk litteratur. Snarere indebærer udviklingen, således som den er vist i figur 2, at efterslæbet i forhold til de bibliografiske databaser er voksende fra slutningen af 1980'erne.

Den ændring i opgave- og ansvarsfordelingen, som for nyligt er blevet anbefalet af Udvalget for humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning, er altså påtrængende, når det er væsentligt, at dansk historisk forskningslitteratur kendes i udlandet. Pointen er, at udvælgelsen og leveringen af denne litteratur skal være et dansk anliggende med danske historikere som bibliografer og referenter i det omfang, hvor det kommer på tale. Man ønsker at samarbejde med de internationale redaktioner, hvad enten det gælder *IBHSc* eller databaserne. Resultaterne af den undersøgelse, der er gennemført i det foregående, viser, at vilkårligheden og forsinkelsen i registreringerne er så betydelig, at der er behov for at øge og effektivisere indsatsen. Og indsatsen skal rette sig mod de bibliografier, som historikere og andre interesserede nu engang betjener sig af.

Jeg er enig i disse standpunkter. De indebærer, at de danske leverancer til *IBHSc* genoptages, og at danske historikere forsyner *HA* og *AHL* med bibliografiske data og referater. Herved kan den inkonsekvens, som er blevet konstateret ved registreringen af disputatsanmeldelser, afhjælpes, og registreringstakten kan øges. Samtidig kan udvalget af periodica revurderes; den hidtidige sammensætning er ikke acceptabel.

Nu anbefaler Udvalget også, at leverancerne alene skal angå den centrale videnskabelige litteratur. Jeg tilslutter mig gerne standpunktet, når det gælder *IBHSc*, omend jeg anser det for rimeligt, at også oversigtlige værker som f.eks. Politikens og Gyldendals Danmarks Historie finder vej til udlandet. Der er da også tradition for, at *IBHSc* fortegner sådanne værker. Men jeg er uenig i, at kun den væsentligste del af tidsskriftlitteraturen skal leveres til redaktionerne af *HA* og *AHL*. De periodica, som udvælges af danske historikere, skal efter min opfattelse registreres fuldstændigt inden for de rammer, der fastlægges af hovedredaktionerne i samarbejde med de nationale redaktioner, der også er behov for at oprette. Selv om nogle af artiklerne ud fra en vurdering af kvalitet og relevans vel nok kunne undværes, vil det være uheldigt, om der i de to databaser anvendes forskellige afgrænsningskriterier alt efter, hvilken nationalitet tidsskrifterne har. Målet er jo den fuldstændige registrering inden for de givne rammer. Nogle stikprøver synes at vise, at målet nås, når der er tale om engelsksprogede tidsskrifter. Målet bør også nås, når der er tale om dansksprogede.

Tilbage står de meget brede humanistiske og samfundsvidenskabelige *AHS* og *SSCI*. Indsatsen i forhold til disse bibliografier kan afgrænses til justeringer i tidsskriftgrundlaget, således som de er foreslået ovenfor. Som påvist er registreringen i *AHS* fuldstændig, mens *SSCI* ikke holder trit. Der kunne her gøres det valg, at flere historiske periodica inddrages i forhold til *AHL*, og *SSCI* kunne så lades ude af betragtning. Danske leverancer af bibliografiske data i forhold til *SSCI* er der ikke tvivlende grunde til, så længe *AHS* holder tempoet.

Noter:

1. Artiklen forelå som manuskript ved udgangen af 1991 og omfattede tidsrummet 1977-90. Den offentliggøres her i ajourført og udvidet form. Med SØGAARD LARSEN, Michael: Dansk pædagogisk forsknings repræsentation i internationale databaser 1 i: Biblioteksarbejde 38. 1993, ss. 71-80 = DANDOK-notater 17. 1993 foreligger en dansk undersøgelse, hvis konklusioner bygger på i alt 5.608 monografier, samleværker og bidrag til samleværker og periodica. Det blev i undersøgelsen konstateret, at 14% af denne titelmasse for tidsrummet 1980-90 kunne genfindes i den bibliografiske database PEPSY, der fra og med 1980 registrerer pædagogisk litteratur udgivet i Norden. Repræsentationen var procentuelt væsentlig lavere for de øvrige baser, som undersøgelsen angik. Der er med henblik på tilsvarende udenlandske undersøgelser inden for faget historie søgt litteratur gennem DI-ALINDEX hos database-værten DIALOG; søgningen omfattede 10 forskellige baser, herunder Library & Information Science og Information Science. Søgningen har imidlertid ikke været brugt. Der er med samme resultat blevet eftersøgt undersøgelser om registrering af humanistisk litteratur
2. I 1988 var det 400 år siden, at Christian IV blev konge, og 200 år siden, at stavnsbåndet blev ophævet. I den forbindelse udkom der et relativt højt antal monografier, hvilket kan bidrage til at forklare, at antallet af udgivelser i 1988 var så forholdsvis højt.
3. Iagttagelserne bygger på en analyse af dels Dansk Bogfortegnelse, grupperne 30-33 og 90-99, dels tidsskrifterne *Historisk Tidsskrift*, *Historie. Jyske Samlinger*, *Fortid og Nutid*, *Scandinavian Journal of History* og *Scandinavian Economic History Review*. Til kontrol af registreringen i Dansk Bogfortegnelse er anmeldelsessektionerne i *Historisk Tidsskrift* og *Historie. Jyske Samlinger* gennemgået for årene 1977-94. I det omfang, hvor relevante titler i andre af decimalklassedelingens grupper ikke er blevet biplaceret i grupperne 30-33 eller 90-99 og/eller er blevet anmeldt i de to anførte tidsskrifter, er de i teksten nævnte tal minimumstal. Stikprøver giver ikke grund til at tro, at tallene er meget højere.
4. Dansk historisk Bibliografi foreligger ikke i størstedelen af det her undersøgte tidsrum. Fra og med år 1990 registreres bidrag vedrørende dansk historie i Det kgl. Biblioteks Rex2-base. Et udvalg af videnskabelig historisk litteratur trykt i Danmark fra og med 1950 og til og med 1976 er i årene 1955-80 blevet registreret i *Excerpta Historica Nordica*, som herefter er ophørt. Fra og med 1984 er registreringen overtaget af *Scandinavian Journal of History*, hvis fortegnelser i modsætning til *Excerpta Historica Nordica*

cas ikke er udstyret med referater af titlerne. En registrering af økonomisk og socialhistorisk litteratur trykt fra og med 1967 er siden 1968 blevet offentliggjort i *Scandinavian Economic History Review*. Ingen af disse tre løbende, selektive bibliografier er formentlig kendt blandt et større internationalt historikerpublikum, omend det dog er muligt gennem *Historical Abstracts* at finde til den løbende bibliografi i *Scandinavian Economic History Review*, som redaktionen af *Historical Abstracts* har været opmærksom på siden 1972.

5. Danske historikers bidrag til den historiske litteratur fortagnes såvel retrospektivt som løbende i andre bibliografier end de her gennemgåede. Især kan nævnes de nationale fagbibliografier som f.eks. den løbende *Bibliographie annuelle de l'histoire de France du cinquième siècle à 1958*, udgivet siden 1954 (beretningsårene 1953/54), og de sagligt-kronologisk afgrænsede bibliografier som f.eks. *International Medieval Bibliography*, udkommet siden 1968 (beretningsåret 1967), eller *Bibliographie zur Zeitgeschichte*, udkommet siden 1953 (beretningsåret 1952), der for årene 1953-80 foreligger i en kumuleret udgave. Det kunne fortjene at blive undersøgt, om disse bibliografier systematisk indsamler den relevante litteratur.
6. Fra og med beretningsåret 1980 registreres i *HA* også monografier og samleværker på grundlag af dels *Dissertation Abstracts International*, dels 13 engelsksprogede historiske tidsskrifter (1994). Det er for tidsrummet 1980-94 undersøgt, om dansk historisk videnskabelig litteratur er at finde blandt de registrerede titler; resultatet er, at kun ganske få titler optræder her, således f.eks. FELDBÆK, Ole: *Danmarks historie*. Bd. 4: Tiden 1730-1814. 1982 [Gyldendals *Danmarks historie*]. *AHL* fremtræder fra og med beretningsåret 1974 som den nationale fagbibliografi med (et udvalg af) monografier og samleværker udgivet fra og med 1969 og bidrag til periodica udgivet fra og med 1964 som virkeområde. Også i *SSCI* er der fra og med beretningsåret 1979 registreret monografier og samleværker; stikprøver synes at vise, at dansk historisk litteratur ikke indgår i registreringen.
7. *HA*, der udgives af American Bibliographical Center, Santa Barbara, California, er offentliggjort siden 1955 og fortegner litteratur trykt fra og med 1955. Den elektroniske udgave under samme navn, der er lagt til grund for nærværende undersøgelse, registrerer litteratur offentliggjort fra og med 1973, men rummer dog også titler trykt forud herfor. I årene 1981-84 udkom som vols. 27-30 et meget betydeligt antal tilføjelser til de forudgående bind af *HA*. Tilføjelserne, der for den periode, hvor *HA* kun registre-
- rede artikler om historien fra og med 1775, angik litteratur trykt i årene 1954-69, og som for det tidsrum fra og med 1973, hvor *HA* fortegner artikler om historien siden 1450, vedrørte litteratur trykt i årene 1973-78, er her inddraget for beretningsårene 1977-78.
8. *AHL* udgives som *HA* af American Bibliographical Center. Bibliografien er grundlagt i 1964 og er som *HA* online søgbar. Den elektroniske version, der er lagt til grund her, registrerer litteratur udgivet fra og med 1964.
9. *SSCI*, der udgives af Institute for Scientific Information, Philadelphia, er offentliggjort siden 1972 og registrerer litteratur trykt fra og med 1972. Den elektroniske udgave under navnet *Social SciSearch*, der er lagt til grund her, registrerer litteratur trykt fra og med 1972.
10. *AHS*, udgivet af Institute for Scientific Information, Philadelphia, er offentliggjort siden 1976 og registrerer litteratur trykt fra og med 1976. Den elektroniske udgave under navnet *Arts & Humanities Search*, der er lagt til grund her, registrerer litteratur trykt fra og med 1980.
11. Jf. note 3 ovenfor.
12. Rapport og anbefalinger fra Udvalget for humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning. DANDOK/Forskningsministeriet. 1995, s. 11.
13. *IBHSc*, vol. 36. 1967. Paris. 1970, ss. xxv-cxii.
14. Jf. note 6 ovenfor.
15. Årbogen er grundlagt i 1972. Hverken den, årbogen *Kirkehistoriske Samlinger* eller de arkæologiske periodica *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* og *Kuml* indgår i øvrigt i *HA*, *AHL*, *AHS* eller *SSCI*. Derimod registreres der bidrag fra *Acta Archaeologica* i både *AHS* og *SSCI*, omend dog kun spredt og tilfældigt.
16. Begge tidsskrifter indekseres i *HA* og *AHL*. Siden 1974 er *Nationaløkonomisk Tidsskrift* blevet registreret i *SSCI*, fra og med 1978 sandsynligvis fuldstændigt.
17. De syv periodica, der er blevet gennemgået systematisk, er mærket med en stjerne. Efter titlerne er angivet grundlæggelsesåret, i parentes også året for navneskift, hvor det er relevant.
18. I 1980 ændrede tidsskriftet navn til *Landbohistorisk Tidsskrift*, men vendte i 1985 tilbage til navnet *Bol og By*.
19. Tidsskriftet blev til og med 1965 udgivet under varierende titler, senest under navnet *Jyske Samlinger*.

20. SEHR er kun repræsenteret ved RASCH, Aage: American Trade in the Baltic, 1783-1807, vol. 13. 1965, ss. 31-64.
21. Til og med 1983 udgivet under navnet *Årbog for Dansk Skolehistorie*.
22. Tidsskriftet indgår fra og med året 1995 sammen med *Arbejderhistorie* (1982-1994) i tidsskriftet *Arbejderhistorie. Tidsskrift for historie, kultur og politik*.
23. Tidsskriftet ændrer fra og med 1984 navn til *Uddannelseshistorie*.
24. Redaktionen af *Fortid og Nutid* har i årene 1986-91 anført, at tidsskriftet indekseres i *HA*.
25. Også artiklerne i *Meddelelser om Forskning i Arbejderbevægelsens Historie*, fra og med 1982 under navnet *Arbejderhistorie*, registreres siden 1978 i *HA* og *AHL*. Registreringen er i 1980'erne næsten fuldstændig, men er pr. juni 1995 ikke ført ud over 1988.
26. Skrivelse af 7. februar 1977 fra overbibliotekar Bent Jørgensen til professor Rudi Thomsen vedrørende det danske bidrag til *IBHSc*. Skrivelsen er velvilligst tilsendt forfatteren til afklaring af bidragets størrelse.
27. Både *Scandinavian Economic History Review* og *Scandinavian Journal of History* er medregnet her, selv om redaktionen kun i en del af perioden 1977-90 har haft sæde i Danmark.
28. WÄHLIN, Vagn: Sverige under andra världskriget. Erfarenheter från arbetet i ett projekt i: *Historisk Tidskrift*. Bd. 99. Stockholm. 1979, ss. 152-165 = *IBHSc*, vol. 47-48. 1978-1979. München. 1982, nr. 643.
29. HURUP NIELSEN, Margit: Reenactment and reconstruction in Collingwood's philosophy of history i: *History and Theory*. Vol. 20. London. 1981, ss. 1-31 = *IBHSc*, vol. 50. 1981. München. 1985, nr. 332.
30. PETERSEN, Jørn Henrik: Three precursors of modern theories of old-age pensions. A contribution to the history of social-policy doctrine i: *History of Political Economy*. Vol. 18. London. 1986, ss. 405-18 = *IBHSc*, vol. 55. 1986. München. 1989, nr. 6208.
31. RERUP, Lorenz: Der dänische Gesamtstat im 19. Jahrhundert und seine hanseatischen Nachbarn. Streiflichter auf ein prekäres Verhältnis i: *Hansische Geschichtsblätter*. Jahrgang 106. Köln/Wien. 1988, ss. 127-37 = *IBHSc*, vol. 57. 1988. München. 1992, nr. 7563.
32. Som eksempler kan nævnes MALMROS, Rikke: Blodgillet i Roskilde historiografisk belyst. Knyttingesagaens forhold til det tolvte århundredes danske historieskrivning i: *Scandia*, Bd. 45. Lund. 1979, ss. 43-66 = *IBHSc*, vol. 47-48. 1978-79. München. 1982, nr. 2076; NORN, Otto: Granitkirker i Jylland og Angel. Romansk stenhuggerkunst i: *Sønderjyske Årbøger* 1982. 1982, ss. 5-29 = *IBHSc*, vol. 51. 1982. München. 1986, nr. 2865; HOFF, Annette: Middelalderlige gærder og hegn - ældre og yngre dyrkningssystemer i Jyske Lov i: *Fortid og Nutid*. bd. 31. 1984, ss. 85-102 = *IBHSc*, vol. 53. 1984. München. 1988, nr. 2596 og SKOVGAARD-PETERSEN, Inge: Saxo som samtidshistoriker. Det skånske oprør i: *Scandia*. Bd. 56. Lund. 1990, ss. 47-78 = *IBHSc*, vol. 59. 1990. München. 1994, nr. 2160.
33. Som eksempler kan nævnes BECKER-NIELSEN, Henrik: Frederik Barfoed og den skandinaviske bevægelse i tiden før 1845 i: *Scandia*. Bd. 44. Lund. 1978, ss. 289-314 = *IBHSc*, vol. 47-48. 1978-79. München. 1982, nr. 3418; JUSTESEN, Ole: Danish settlements on the Gold Coast in the nineteenth century. An outline i: *Scandinavian Journal of History*. Vol. 4. 1979, ss. 3-33 = *IBHSc*, vol. 47-48. 1978-79. München. 1982, nr. 7036 og GØBEL, Erik: Danish trade to the West Indies and Guinea, 1671-1754 i: *Scandinavian Economic History Review*. Vol. 52. 1983, ss. 21-49 = *IBHSc*, vol. 52. 1983. München. 1987, nr. 5863.
34. MANNICHE, Jens Chr.: Den radikale historikertradition. Studier i danske historievidenskabs forudsætninger og normer. 1981 = *IBHSc*, vol. 50. 1981. München. 1985, nr. 299.
35. ROESDAHL, Else: Viking age Denmark. London. 1982 = *IBHSc*, vol. 51. 1982. München. 1986, nr. 2558.
36. Danish medieval history. New currents. A symposium held in celebration of the 500th anniversary of the University of Copenhagen. Copenhagen. 1979. Vol. 1. København. 1981 = *IBHSc*, vol. 51. 1982. München. 1986, nr. 2328.
37. JOHANSEN, Hans Chr.: Danish economy in the 20th century. London. 1986 = *IBHSc*, vol. 56. 1986. München. 1989, nr. 6262.
38. SCHWARZ LAUSTEN, Martin: Biskop Peder Palladius og kirken, 1537-1560. 1987 = *IBHSc*, vol. 56. 1987. München. 1991, nr. 5042 og SAMME: Christian den 3. og kirken, 1537-1559. 1987 = *IBHSc*, ssts.
39. Som eksempler kan nævnes CHRISTENSEN, Aksel E.: Kalmarunionen og nordisk politik 1319-1439. 1980 =

- IBHSc*, vol. 49. 1980. München. 1984, nr. 2078 og BECKER, C.J.: Studies in Northern coinage of the eleventh century. København. 1981 = *IBHSc*, vol. 50. 1981. München. 1985, nr. 84.
40. Da *Fortid og Nutid* som omtalt ovenfor ikke er repræsenteret i *HA* eller *AHL* siden 1977, indgår tidsskriftet ikke i denne del af undersøgelsen. Det kan oplyses, at *HA* i tidsrummet 1968-76 fortegner i alt 25 artikler, fordelt ujævnt over perioden. I 1977 er fem ud af 11 relevante bidrag registreret; der ses ingen grund til at udelade de seks.
41. Der er ikke registreret bidrag fra hverken årgang 1993 eller årgang 1994.
42. BARFOD, J.H.: Slaget i Køge Bugt den 1. juli 1677 i: *Historisk Tidsskrift* 80. 1980, ss. 287-324 = *HA*, vol. 33 A. 1982, nr. 04777.
43. JENSEN, Grethe: Den unge Orla Lehmanns historiesyn. Et bidrag til forståelse af nationalliberalismens gennembrud *Ssts.* 85. 1985, ss. 40-65 = *HA*, vol. 39 A. 1988, nr. 06699. - Debatten om lutherforskningen strakte sig over årgang 86 og 87. Samtlige bidrag fra den førstnævnte årgang er registreret i *HA*, vol. 39 A. 1988, nr. 04536, hvorimod Ingela Kyrres og Alex Wittendorffs afsluttende indlæg i *Historisk Tidsskrift* 87. 1987, ss. 95-99 mangler.
44. JENSEN, Michael: Den danske handel på Riga i årene ca. 1760-1807. *Ssts.* 91. 1991, ss. 44-73 = *HA*, vol. 45 A. 1994, nr. 04815.
45. LUNDGREEN-NIELSEN, Kay: Den spanske borgerkrig 1936-39. En oversigt over den nyere forskning. *Ssts.* 87. 1987, ss. 39-79 = *HA*, vol. 43 B. 1992, nr. 05893.
46. THOMSEN, Birgit Nüchel: Den mørkeste gåde. Betragtninger over Viggo Hørup som politiker. *Ssts.* 86. 1986, ss. 74-102. - KOCH, Henning: Politimyndighedens oprindelse (1681-1684). *Ssts.* 82. 1982-83, ss. 27-55.
47. SKAKKEBÆK, Mette: Amerikansk socialisme og fagbevægelse i begyndelsen af det 20. århundrede. *Ssts.* 80. 1980, ss. 479-99. - MOGENSEN, Henrik: McCarthyismen og McCarthy. *Ssts.*, ss. 500-24. - Den førstnævnte artikel er registreret i *AHL*, vol. 21 A. 1984, nr. 01238, den sidstnævnte *ssts.*, nr. 01484.
De to her anførte artikler kan i *AHL* kun søges under forfatternavnene og de relevante kontrollerede emneord; de kan altså ikke søges under tidsskriftbenævnelsen »Historisk Tidsskrift«, hvilket naturligvis er en fejl. Inden for tidsrummet 1977-92 er alene LUNDGREEN-NIELSEN, Kay: USA, Østeuropa og Den kolde krigs oprindelse. *Ssts.* 84. 1984, ss. 58-85 og SCHMIDT, Regin: Lyndon B. Johnson - på vej mod en revurdering. En oversigt. *Ssts.* 92. 1992, ss. 55-83 søgbar under tidsskriftbenævnelsen (= *AHL*, vol. 23 A. 1986, nr. 01016 = *HA*, vol. 37 B. 1986, nr. 03682 og *AHL*, vol. 31 A. 1994, nr. 10823; Regin Schmidts artikel er ikke fortegnet i *HA*). Andre fem bidrag savnes derimod i *AHL*, herunder bl.a. VILLAUME, Poul: Amerikanske flybaser på dansk jord? En studie i Danmarks base- og stationeringspolitik i NATO 1951-1957. *Ssts.* 87. 1987, ss. 138-96 og FLOTO, Inga: Woodrow Wilson som historiker og politisk tænker. *Ssts.* 89. 1989, ss. 55-77. Den arbejdsdeling, som angiveligt gælder mellem *HA* og *AHL*, er her ikke gennemført. Det er i øvrigt inkonsekvent, at Kay Lundgreen-Nielsens artikel kan findes i *HA*, når Inga Flotos bidrag er udeladt.
48. NISSEN, Henrik S.: Træk af den historisk-metodiske debat i Norden i 1960'erne og 1970'erne. *Ssts.* 80. 1980, ss. 405-17 = *HA*, vol. 33 A. 1982, nr. 02658.
49. HØRBY, Kai: Aksel E. Christensen i: *Historisk Tidsskrift* 83. 1983, ss. 334-42 = *HA*, vol. 37 A. 1986, nr. 04052. - JENSEN, Jørgen Steen: Georg Galster. *Ssts.* 84. 1984, ss. 259-64 = *HA*, vol. 39 A. 1988, nr. 04033. - DUE-NIELSEN, Carsten: Bjarne Nørretranders. *Ssts.* 87. 1987, ss. 335-39 = *HA*, vol. 43 A. 1992, nr. 07635 - BJØRN, Claus: Fridlev Skrubbeltrang. *Ssts.* 88. 1988, ss. 343-49 = *HA*, vol. 42 A. 1991, nr. 04651. - RERUP, Lorenz: Roar Skovmand. *Ssts.* 88. 1988, ss. 349-51 = *HA*, vol. 42 B. 1991, nr. 03166. - WESTRUP, Morten: J.B. Bro-Jørgensen. *Ssts.* 91. 1991, ss. 196-200 = *HA*, vol. 45 A. 1994, nr. 4465.
50. Som eksempler kan nævnes LEEGAARD KNUDSEN, Anders: Den danske kongens gods i højmiddelalderen. En historiografisk undersøgelse af begreberne kongeleve og patrimonium *Ssts.* 88. 1988, ss. 213-27 = *HA*, vol. 42 A. 1991, nr. 03529 og GEER MADSEN, Uffe: Det danske rigsråds adelige medlemmer 1375-1412. *Ssts.* 89. 1989, ss. 1-35 = *HA*, vol. 42 A. 1991, nr. 03531.
51. I årgang 1992-93 er trykt 22 relevante bidrag, hvoraf kun tre er registreret. Årgang 1994 rummer syv relevante artikler; ingen heraf er fortegnet.
52. NIELSEN, K.V.: En kommentar til »Krigshistoriens lære« og krigens historikere i: *Historie. Jyske Samlinger*. Ny Række. Bd. XIII. 1979-81, hefte 1-2, ss. 71-74 og JESPERSEN, Knud J.V.: Svar til en lærer i krigshistorie. *Ssts.*, ss. 75-78.
53. KIRCHHOF, Hans: Omkring den socialdemokratiske historieskrivning. *Ssts.* Ny Række. Bd. XIV. 1981-83, ss. 133-56 med efterfølgende svar fra K.B. Andersen og et

- gensvar fra Hans Kirchhof. - Disse tekster indgår således ikke i undersøgelsens empiriske del.
54. ULSIG, Erik: De fynske landsbyers historie. *Ssts.* Ny Række. Bd. XVII. 1987-89, ss. 454-68 og ENEMARK, Poul: Marseliskonsortiet. *Ssts.*, ss. 619-49.
 55. PETERSEN, Nikolaj: Storbritannien, U.S.A. og skandinavisk forsvar 1945-49. *Ssts.* Ny Række. Bd. XIV. 1981-83, ss. 37-77, OLWIG, Karen Fog: Ret og lov - magt og afmagt. Et eksempel fra Dansk Vestindien. *Ssts.* Ny Række. Bd. XVII. 1987-89, ss. 387-400 og OLSEN, Poul Erik: De dansk-vestindiske øer og junigrundloven. *Ssts.* Nr. Række. Bd. XVIII. 1989-91, ss. 1-28. De tre artikler er derimod alle registreret i *HA*, henholdsvis vol. 34 B. 1983, nr. 08224, vol. 42 A. 1991, nr. 10380 og *ssts.*, nr. 11926.
 56. JACOBSEN, Grethe: Pregnancy and Childbirth in the Medieval North: A Topology of Sources and a Preliminary Study i: *Scandinavian Journal of History* 1984. Vol. 9. 1984-85, ss. 91-111.
 57. PETERSEN, Nikolaj: The Cold War and Denmark. *Ssts.* 1985. Vol. 10. 1985-86, ss. 191-209.
 58. GEMZELL, Carl-Axel: Industrialization and Foreign Politics. Some Aspects of Sweden's Economic-Political Relations with the Great Powers, 1905-1934. Outline of a research project. *Ssts.* 1987. Vol. 12. 1987-88, ss. 71-77.
 59. GREEN-PEDERSEN, Svend E.: Colonial Trade under the Danish Flag. A Case Study of the Danish Slave Trade to Cuba 1790-1807. *Ssts.* 1980. Vol. 5. 1980, ss. 93-120 og TUXEN, Ole: Principles and Priorities. The Danish View of Neutrality during the Colonial War of 1755-63. *Ssts.* 1988. Vol. 13. 1988-89, ss. 207-32. Begge artikler er registreret i *HA*, i henholdsvis vol. 33 A. 1982, nr. 01027 og vol. 41 A. 1990, nr. 11208.
I årgang 1993 og 1994 er trykt syv relevante bidrag. Heraf er fem registreret i *HA*.
 60. I årgang 1993 og 1994 er fire artikler relevante i forhold til *HA*. Tre heraf er registreret.
 61. HJEJLE, Benedicte: Recent Research on South Asia by Swedish Scholars i: *Scandinavian Economic History Review*, vol. 27. 1979, ss. 68-76.
 62. VATTULA, Kaarina: Finnish Growth Studies. *Ssts.*, vol. XXVI. 1978, ss. 84-87 = *HA*, vol. 25 B. 1979, nr. 06618.
 63. Som eksempel kan nævnes LARSEN, Ulla Margrethe: A Quantitative Study of Emigration from Denmark to the United States, 1870-1913. *Ssts.*, vol. XXX. 1982, ss. 101-28.
 64. BAADSGAARD, Kelvin, Leif EMERIK, Jann HANSEN, Hans Henrik HANSEN, Uffe PETERSEN & Per Alex SØRENSEN: Hører arbejdersport fortiden til? - et forsøg på at afdække nogle af sportens udviklingstendenser for forskellige sociale lag i: *Årbog for Arbejderbevægelsens Historie*. 1981. 1981, ss. 176-202. - THING, Morten: Arbejderkultur. *Ssts.*, ss. 214-19.
 65. KNUDSEN, Knud: Om »De hellige« og Indre Mission som folkelig masseorganisation. Anmeldelse af Holger KNUDSEN: »De Hellige«. Erindringer om de gudelige forsamlinger og Indre Mission socialhistorisk set«. *Ssts.* 1985. 1985, ss. 89-95. - De tre andre bidrag er ANDERSEN, Linda, Pia RAVN og Margit THOMSEN: Et kvarter i familiens skød - om mødre og døtre på broerne. *Ssts.*, ss. 133-69, LAURSEN, Erik: Skolen - sorterende socialisering eller socialiserende sortering. *Ssts.*, ss. 171-96 og HVIID NIELSEN, Torben: Fremskridtets pris. *Ssts.*, ss. 271-79.
 66. BORG, Karin: Nye tider. *Ssts.* 1989. 1989, ss. 131-50. - HVIDBERG, Ena: Arbejderkultur - lønarbejderlivsform - middelklasselivsstil. Kulturel forandring i et livsløbsperspektiv. *Ssts.*, ss. 151-70.
 67. KOCH, Lene: Moderne amerikansk fagbevægelse. En bibliografi. *Ssts.* 1978. 1978, ss. 185-95. - LOGUE, John: Oprørskhed og naivitet. Ny litteratur om arbejdskampe i USA. *Ssts.* 1979. 1979, ss. 275-87. Den første er registreret i *HA*, vol. 18 A. 1981, nr. 08074, den sidstnævnte *ssts.*, nr. 03978.
 68. BENDER, Susanne Krogh: Københavns Universitets arkiv. Et registreringsprojekt som kollektivt arbejde. *Ssts.*, bd. 7. 1978-79, ss. 52-72. - Med hensyn til debatten vedrørende bevarings- og kassationspolitik er der tale om i alt syv artikler, offentliggjort 1978-79.
 69. ILSØE, Grethe: Administrationshistorie. Bidrag til beskrivelse af et forskningsområde. *Ssts.*, bd. 8. 1978-89, ss. 181-91.
 70. MEYER, Poul: Administrationshistorie. *Ssts.*, bd. 8. 1980-81, ss. 32-33 savnes.
 71. KARGAARD THOMSEN, Hans: Struktur-ampen i dansk arkivvæsen. *Ssts.*, bd. 8. 1980-81, ss. 217-92 = *HA*, vol. 35 A. 1984, nr. 00195; SAMME: Rigsarkivar V.A. Secher 1903-1915. Et omrids. *Ssts.*, bd. 11. 1986-87, ss. 113-40 = *HA*, vol. 43 A. 1992, nr. 07747 og SAMME: Arkivforhandlingerne med Preussen 1864-75. De

- danske synspunkter. *Ssts.*, ss- 167-200 = *HA*, vol. 43 A. 1992, nr. 07746. Derimod er SAMME: Nogle omrids af Gehejmearkivets historie i det 19. århundrede. *Ssts.*, bd. 8. 1980-81, ss. 73-102 ikke registreret.
72. HOLMGAARD, Jens: Kontraministerialbøgers ajourføring - En selvskabt plage ? *Ssts.*, bd. 9. 1982-83, ss. 171-76.
73. THESTRUP, Poul: Økonomiske overvejelser vedrørende massearkivers opbevaring og anvendelse. *Ssts.* Bd. 11. 1986-87, ss. 246-73 = *HA*, vol. 43 A. 1992, nr. 07744.
74. WITTE, Jørgen: Nogle kritiske bemærkninger til Poul Thestrups artikel. *Ssts.*, bd. 11. 1986-87, ss. 274-76.
75. Undersøgelsen af registreringstakten er beheftet med den usikkerhed, at de to udenlandske tidsskrifter og *Arkiv* i længere perioder er udkommet med forsinkelse: Årgangsangivelsen er i disse tilfælde ikke identisk med udgivelsestidspunktet, der kan ligge op til et år senere, end hvad titelbladet fortæller. I den udstrækning, hvor disse forsinkelser har været kendt, er der taget hensyn hertil. For at kompensere for usikkerheden er der endvidere i figur 10 regnet med étårige forsinkelsesintervaller.
76. Der blev for nogle få år til dels rådet bod herpå, da WEL-LING, Ann R. & Erland KOLDING NIELSEN, red.: Dansk Historisk Bibliografi 1974-1976. 1986 udkom. Som sine forgængere tilsigter denne del af Dansk Historisk Bibliografi fuldstændighed og er vanskelig at benytte, når det gælder om at finde den kvalitativt bedste del af litteraturen.
77. BOEHM, Eric H., Barbara H. POPE & Maine S. ENSIGN, red.: Historical Periodicals Directory. Vol. 1-5. Santa Barbara, California-/Oxford. 1981-86. Fortegnelsen over de danske periodica, der er udarbejdet af en dansk redaktør, findes i vol. 2.